

M V É Z E T

EXKLUZÍV

HANS VAN MANEN

- a 85 éves klasszikus

NAKAJIMA NATSU

- a 74 éves butohtáncos

LATTUKI

Nyizsinszkij Párizsban

A skarlát betű

Casablanca

A makrancos hölgy

HIR-O

Kortárs Néptánc 2017

HARLEM RETRO

SZEGED 30

DIGITÁLIS TÁNCOK

Helyszín: Müpa – Fesztivál Színház

2018. február 20. kedd, 19.00

A skarlát betű*

Nathaniel Hawthorne azonos című regénye nyomán
Győri Balett

2018. február 21. szerda, 19.00

Casablanca*

Miskolci Balett

2018. február 23. péntek, 19.00

A fából faragott királyfi*

Pécsi Balett

2018. február 25. vasárnap, 19.00

Total Dance

Magyar Nemzeti Balett

2018. február 27. kedd és 28. szerda, 19.00

Biofónia | Homok

Alonzo King LINES Ballet

2018. március 1. csütörtök, 19.00

Bernarda Alba háza* | Exit | Tabula Rasa

Szegedi Kortárs Balett

Helyszín: Pesti Vigadó

2018. március 1. csütörtök, 19.00

Lajtha

A Badora Társulat, a Zeneakadémia és
a Nemzeti Táncszínház közös produkciója

*BUDAPESTI BEMUTATÓ

2018. február 20.–március 1.

BUDA PEST TÁNC FESZTIVÁL

www.tancfesztival.hu

 NEMZETI
TÁNC SZÍNHÁZ

JÖN

- 4 SZEGEDI KORTÁRS BALETT,
GG TÁNC EGER, 38. BUDAPESTI TAVASZI FESZTIVÁL

ÉLETJELEK

- 5 HÍREK, ÉRDEKESSÉGEK
29 DÉL-KOREA TÁRT KAROKKAL VÁRJA AZ EURÓPAI TÁNCMŰVÉSZETET

LÁTTUK

- 6 LOL – A KORTÁRS KLASSZIKUS, HANS VAN MANEN – NEUMANN ILONA
10 EGY NAGY TÁNCOS TÜNDOKLÉSE ÉS BUKÁSA – HÉZSŐ ISTVÁN
12 HARLEM RETRO – MACHER SZILÁRD
14 A BŰN JELE – SÁROSI EMŐKE
17 JÁTSZD ÚJRA! – NEUMANN ILONA
18 ÉRTELEM ÉS ÉRZELEM – VARGA KINGA
22 KATA-KATARZIS, AVAGY A KETRECTŐL AZ ÁGYIG – MARX LAURA
26 AZ ÚJRAMONDÁS BELSŐ KÉNYSZERE – KOVÁCS PÉTER
30 TÁNCOK DIGITÁLIÁBAN – KOVÁCS PÉTER
32 KORTÁRS NÉPTÁNC 2017 – FODOR ZSÓFIA

NÉGYSZEMKÖZT

- 8 IMÁDOM A TÁNC VILÁGÁT, EZÉRT DOLGOZOM MÉG MINDIG
– INTERJÚ HANS VAN MANENNEL
24 FŰST ÉS HAMU
– INTERJÚ NAKAJIMA NATSU BUTOHTÁNCOSSEL

REFLEKTORFÉNYBEN

- 20 30 ÉV, 30 KÉP, NÉGY EMLÉKEZŐ
35 HÁZHOZ MEGY AZ EGYETEM

TÁNC ÉS MÉDIA

- 38 KÖNYVAJÁNLÓ

A BOLSOJ BALETT 2017/2018 ÉVAD ELŐADÁSAI AZ URÁNIA NEMZETI FILMSZÍNHÁZBAN

BALETTKÖZVETÍTÉSEK MOZIVÁSZNON

2017. december 26., Csajkovszkij: **A DIÓTÖRŐ**

2018. január 21., Prokofjev: **RÓMEÓ ÉS JÚLIA**
ismétlés: 2018. április 2.

2018. február 11., Chopin: **A KAMÉLIÁS HÖLGY**

2018. április 15., Adam: **GISELLE**

2018. május 13., Aszafjev: **PÁRIZS LÁNGJAI**

2018. június 10., Delibes: **COPPÉLIA**

live cinema.hu

URANIA-NF.HU

Bernarda Alba háza – SZEGEDI KORTÁRS BALETT

➤ 2018. február 23.

Federico García Lorca andalúz költő-író utolsó műve, a Bernarda Alba háza alapján készült táncjátékot 2018. február 23-án mutatja be a Szegedi Kortárs Balett, koreográfusa Juronics Tamás. A történetben a családfelelő halála után a déli hagyományok szerint nyolc év bezártságot hozó gyászidőt kell letöltenie a kemény akaratú asszonynak és a kegyetlen hagyomány ellen lázadó öt lánynak. A darab fővárosi bemutatója a Budapest Táncfesztivál programjában március 1-jén lesz, a Nemzeti Táncszínház szervezésében.

Federico García Lorca

EGY BRAZIL MŰ UTÁN AZ EMBER TRAGÉDIÁJÁT MUTATJA BE a GG Tánc Eger

Fotó: Gal Gábor

➤ 2018. február 24.

Rekordszámú néző vett részt a VI. Stúdiószínházi Táncfesztivál programjain Egerben, október 18. és 22. között. Idén kilenc előadást láthatott a közönség, egyebek mellett a GG Tánc Eger új bemutatóját, a Carnations and Rosest, amelyet Clébio Oliveira, a Berlinben dolgozó, brazil táncművész koreografált. A mű az agy szemszögéből vizsgálja a szerelmet, a szenvedélyt, és a közönség visszajelzései alapján elementáris erővel hat a nézőre. Az előadás legközelebb Egerben december 19-én látható.

A társulat következő bemutatója 2018. február 24-én lesz. Az ember tragédiáját állítják színpadra, amely igazi kuriózumnak ígérkezik.

„Madách mesterművét olyan komplex alkotásban szándékozom felmutatni, ahol a tánc által megtehető, a vizualitást előtérbe helyező, értelmező formavilágot a drámai csomópontokon kiegészíti a verbalitás, a kimondott szó mágiája – a Gárdonyi Géza Színház színművészeinek közreműködésével. Külön érdekesség, hogy Ádám és Éva alakját minden színben más-más táncművésznk fogja megformálni. A GG Tánc Eger interpretációjában Az ember tragédiája Ádám tépelődése. A tépelődés tárgya: az eddig történetek után hogyan tovább? Nem egy érintetlen-tudatlan ember lát bele a jövőbe és roppan össze, hanem egy érett, idős ember veszi számba zsákutcáit és mérlegeli lehetőségeit” – fogalmaz Topolánszky Tamás, a GG Tánc Eger vezetője.

TÁNCPRODUKCIÓK a 38. Budapesti Tavasz Fesztiválon

➤ Budapesti Tavasz Fesztivál 2018. március 30-tól április 22-ig Korunk egyik legünnepeltebb koreográfusa, a brit táncseni, Wayne McGregor legfrissebb, Autobiography című előadását hozza el Budapestre 2018. április 17–18-án a Trafó Kortárs Művészetek Háza.

Wayne McGregor 1992-ben azzal a céllal alapította meg saját társulatát, hogy olyan kreatív műhelyt teremtsen innovatív előadásaihoz, amelyben a táncosok mellett a zene és a vizualitás terén úttörő művészekkel működik együtt. Az Autobiography a legújabb koreográfia, amelyet 2017 októberében mutattak be a londoni Sadler's Wellsben. Vakmerő és végletesen személyes darab, amelyhez a természettudományokért és a technikáért lelkesedő McGregor megengedte, hogy a teljes genetikai állományát feltérképezzék – ennek a kutatásnak az eredményét viszi színpadra. Szintén a Trafó Kortárs Művészetek Háza ad otthont 2018. április 12–14. között Alexander Vantournhout és Bauke Lievens új darabjának, a Raphaëlnek. Ketten vannak: az egyik aktív, a másik passzív, halottnak tűnik. Találkoznak egy kikényszerített, de bizonytalan duett-

ben, amelyben egyik játszik a másikkal. Így fedezik fel közösen az intimitás és a perverzitás rugalmas határmezsgyéjét. Tabló a vágyról, ami egymáshoz köt minket. Megindító, lélegzetelállító, virtuóz előadás.

A Budapesti Tavasz Fesztivál 2018. március 30-tól április 22-ig mintegy 40 helyszínen több mint 150 programmal várja az érdeklődőket a fővárosban. A fesztivál folyamatosan bővülő programjára a jegyek már kaphatók.

TÁNCOS FILMEK A 4. BIDF-EN, a Cinema City Arenában

Fotó: Samuel Navarrete

➤ 2018. január 24–28., Cinema City Arena

A negyedik alkalommal megrendezett Budapest International Documentary Festival (www.bidf.hu), azaz BIDF, a világ legfrissebb, nemzetközi sikereket elért, egész estés, kreatív dokumentumfilmjeinek magyarországi versenye és fóruma. A **Bobbi Jene** című 2017-es dán–svéd dokumentumfilm egy izraeli sikereket elért amerikai táncosnő története, aki egy napon úgy dönt, hogy hátrahagyva mesterét/koreográfusát, Ohad Naharint, visszatér az Egyesült Államokba, hogy felépítse önálló karrierjét. A **La Chana, a Flamenco királynője** című 2016-os spanyol–izlandi–amerikai dokumentumfilm minden idők egyik legnagyobb flamencotáncosnőjéről szól, aki az 1960–70-es években az egész világot rabul ejtette újszerű stílusával és lélegzetelállító ritmusával. Karrierje csúcán rejtélyes módon eltűnik a színpadról, majd két évtizedes távollét után még egyszer visszatér a pódiumra, hogy egy utolsó alkalommal ülve táncolva kápráztassa el a közönséget.

BOLVÁRI-TAKÁCS GÁBOR A TÁNCMŰVÉSZETI EGYTEM REKTORJELÖLTJE

A Magyar Táncművészeti Egyetem Szenátusa 2017. december 6-án 14 szavazattal (ellenszavazat nélkül) Bolvári-Takács Gábor rektorhelyettes, az Elméleti Tanszék egyetemi tanárát választotta meg rektorjelöltnek, 2018. augusztus 16-i hatállyal, öt év időtartamra. (A szavazásban az érintett nem vett részt.) A rektor megbízása – az emberi erőforrások miniszterének felterjesztése alapján – a köztársasági elnök hatáskörébe tartozik. A jelenlegi rektor, Szakály György egyetemi tanár, Kossuth-díjas kiváló művész mandátuma 2018. augusztus 15-én jár le. Ezt követően az intézmény újonnan létrehozandó művészeti vezetői posztját tölti be mint rektorhelyettes.

Zsámboki Marcell egyetemi docens rektori pályázata érvénytelen volt, mivel nem felelt meg a pályázati kiírás tudományos fokozat, vagy művészeti díj meglétére vonatkozó feltételének. Emiatt jelöltségéről a Szenátus – a vonatkozó törvény értelmében – nem tárgyalt.

VI. NEMZETKÖZI TÁNCUDOMÁNYI KONFERENCIA AZ MTE-N

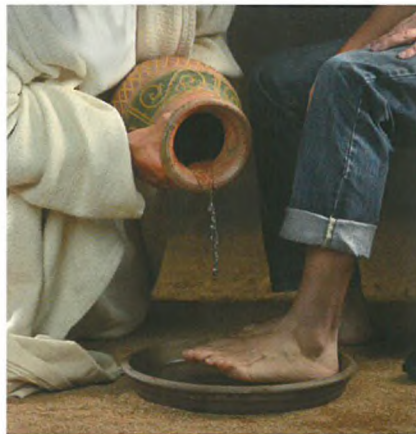
Táncművészet és intellektualitás címmel, számos résztvevővel tartott sikeres tudományos konferenciát a Magyar Táncművészeti Egyetem 2017. november 17–18-án, az intézmény Elméleti Tanszéke, Pedagógiai és Pszichológiai Tanszéke, valamint a Táncudományi Kutatóközpontja szervezésében, együttműködve az MTA Táncudományi Munkabizottságával.

A rendezvény keretében két nap alatt plenáris üléseken és 12 szekcióban vitatták meg a résztvevők egyebek mellett a táncelmélet, a tánc történet és a módszertan aktuális kérdéseit, szó volt a szakma empirikus kutatásairól, a színpadi tánc történet forrásairól, hallgatói kutatásokról, valamint a Páva-pedagógiáról. Az elhangzott előadásokból konferenciakötet készül.

SOLUS CHRISTUS – A REFORMÁCIÓ EMLÉKÉRE

A Duna Művészegyüttes, az Aranykert Egyesület és a Nemzeti Táncszínház közös produkciójaként, 2017. december 7-én a Várkert Bazárban mutatták be a Solus Christus (Egyedül Krisztus) című táncszínházi előadást, amely a Reformáció 500 emlékév kapcsán jött létre, a Reformáció Emlékbizottság támogatásával.

A mű a reformáció értékeinek jelenvalóságáról szól, ahogy azok szervesen beépültek életünkbe, mindennapjainkba, mindmáig meghatároznak minket, akár akarjuk azt, akár nem. Az előadás központi gondolata az, hogy a reformáció értékei nem muzeálisak, hanem elevenek, itt és most, a jelenünkben is valóságosak, cselekedeteink, ön- és valóságismeretünk mélyrétegében mindmáig jelenvalók. Az előadás rendezője Juhász Zsolt, koreográfusai: Furik Rita, Juhász Zsolt, Mihályi Gábor.

Az előadás 2018 márciusáig több helyszínen is megtekinthető, többek között Nagyváradon, Pápán, Szarvason.

TÁNCSZÍNHÁZI NEVELÉSI ELŐADÁS A DUNA TÁNCMŰHELYSEL

A Duna Táncműhely legújabb bemutatóinak próbái 2018 januárjában kezdődnek, és ez alkalommal a Káva Kulturális Műhellyel együttműködve készül egy különleges produkció. A közösen létrehozott táncszínházi nevelési előadás premierjére a tervek szerint március 28-án kerül sor.

Az együttműködés kezdeményezője a Nemzeti Táncszínház, amely a Kávával és a Közép-Európa Táncszínházzal közösen az elmúlt években két táncszínházi nevelési előadást is létrehozott (Horda 2, Igaz történet alapján).

A tervezett darab a kortárs néptánc és a részvételi színház eszközeivel kíván feldolgozni egy

a középiskolás korosztály számára fontos kérdést, megoldandó problémát. Ugyanakkor cél a néptáncra kapcsolatos előítéletek ledöntése, a műfaj iránti érdeklődés felkeltése is.

MEXIKÓBAN TURNÉZOTT A PÉCSI BALETT

Egyhónapos mexikói vendégszereplését november 1-jén fejezte be a Pécsi Balett. Vincze Balázs Carmen és Herczog István Carmina Burana című koreográfiáját 18 alkalommal, 30 ezer néző előtt adták elő, egyebek mellett Monterreyben, Ciudad de Juárezben, Chihuahua-ban és Mexikóvárosban.

A PÉCSI BALETT KÉSZÍTETT KOREOGRÁFIÁT A HALOTT PÉNZ VIDEOKLIPJÉHEZ

A Pécsi Balett közreműködésével készült a Halott Pénz legújabb videoklipje. A koreográfiát Vincze Balázs, a társulat művészeti vezetője kifejezetten az új dalhoz készítette, és elmondta, már régóta érett ez az együttműködés, hiszen bár látszólag más műfajban dolgoznak, sok a közös vonás a két csapatban. Mivel teljesen szabad kezet kapott, hamar megszületett a koreográfia, a szerelmes pár befejezetlen története.

PÉCSI DIÓTÖRŐ A MŰPÁBAN KARÁCSONYKOR

A Műpa Fesztivál Színházában mutatja be december 22-én a Diótörőt a pécsi társulat, összesen négy alkalommal, a Nemzeti Táncszínház szervezésében.

Fotó: Körtvélyesi László

LOL – A kortárs-klasszikus Hans van Manen

Erik Satie–Hans van Manen: Trois Gnossiennes,
Astor Piazzola–Hans van Manen: 5 tangó,
Csajkovszkij, Janaček, Sztravinszkij, Mascagni, Massenet–Hans van Manen: Black Cake
Magyar Nemzeti Balett, 2017. október 21–22., Müpa Fesztivál Színház

Van Manen: Black Cake

A SOLYMOSI TAMÁS BALETTIGAZGATÓ ÁLTAL VEZETETT TÁRSULAT REPERTOÁRKONCEPCIÓJA ÚGY TŰNIK, TÖKÉLETESEN KISZOLGÁLJA AZT A TÖREKVÉST, HOGY A KLASSZIKUS BALETTIRODALOM LEGSZEBB GYÖNGYSZEMEINEK SZÍNPADRA ÁLLÍTÁSÁVAL FEJLŐDJÖN TOVÁBB EGY KIKEZDHESETLEN TECHNIKÁJÚ, MINDEN ÍZÉBEN PROFI EGYÜTTES. LEGFŐBB IDEJE VOLT, HOGY A HOLLAND MESTER, AKIVEL A HAZAI BALETTÉLET TÖBB KIVÁLÓSÁGA IS HOSSZABB-RÖVIDEBB IDEIG SZOROS MUNKAKAPCSOLATBAN ÁLLT, VÉGRE ÖNÁLLÓ ESTEN IS BEMUTATKOZZON.

Szöveg: Neumann Ilona | Fotók: Rákossy Péter, Nagy Attila

Hans van Manen, az európai neoklasszikus balett doyenje személyesen is részt vett a budapesti premieren, október 20-án. Pazar életműve mintegy 120 koreográfiát foglal magában, a hazai közönség most alkotói korszakainak (több is volt!) három emblematikus darabját láthatta. Miért is az emblematikus jelző? A koreográfus saját maga vallott arról, hogy alkotóként a férfi-női kapcsolatok sokrétűsége érdekli évtizedek óta, műveiben fele-fele arányban táncolnak mindkét nem képviselői. Nyugaton a 20. század első harmadára tehető a férfitáncosok szerepének növekedése a Gyagilev Együttes párizsi turnéi, majd a Monte-Carló-i Orosz Balett működése nyomán. A fiatal Szovjetunióban Lopuhov és Golejzovszkij indította el az orosz-szovjet avantgárd modern írá-

nyának azt az vonulatát, amely az akrobatikus emeléseket végrehajtó, atletikus és remek technikájú férfitáncosok dicsőségét hozta. A múlt század második felétől mindez Kelet-Európa-szerte is elterjedt, és dramatikus nagybalettek korszakát indította el, szinte kizárva minden más, Nyugatról beszivárgó élményt. Áttörést aztán Lőrinc György balettigazgató működése hozott a Magyar Állami Operaház Balettgyűjtésénél a hetvenes évek elejétől...

A múlt század második férfitáncos egyenjogúsítója Hans van Manen lett. Művei a dramatikus balettekhez képest rövidebbek, de tartalmuk, megvalósításuk lényeges kérdéseket vet fel, hosszan továbbgondolható utóélettel. Talán nem járok messze

a valóságtól, ha úgy vélem, hogy a koreográfus a lélek, a viselkedés, a hangulatok, valamint ezek összefüggéseiből terem az emberi testen, a táncon keresztül többdimenziós varázslatot.

A Trois Gnessiennes címet viselő pas de deux 1982-ben készült, a Five Short Stories című darab befejező kettőseként, az Operaház egykori nagyszerű balerinája, Aradi Mária személyiségére, alkátára szabva. A későbbiekben már önálló műként is több helyen bemutatták Európa balettszínpadain. Erik Satie zongorára írt művei élőben (hála és köszönet a nagyszerű, érzékeny előadóknak, Zsanna Vaszilenkónak, majd Lakatos Diarának) hangzanak fel.

Zene, tánc, látvány, előadás teljes összhangját láthattam két este, bár ugyanazzal a szereposztással. Felméry Lili és Kekalo Jurij hibátlan technikával, elegáns mértéktartással táncolt, szinte hallani véltem a dialógusokat, olyan kifejező volt minden mozdulatuk. Az elegáns paszellszínek árnyalatai is hibátlanul érzékelhetők! Újra előbukkantak bennem hajdanvolt élményeim, és a jól ismert pózok, pas de deux-elemek, a (számomra) új emelések, kifordítások, a talaj használata érzékletes plaszticitással működtek ma is, és mennyi gondolat, érzés, konfliktus bújt meg bennük! Őszintén sajnálom, hogy másik szereposztást nem láttam...

Kis szünet után következett a sokkal ismertebb, népszerű Öt tango. A szürke, nagyvárosi, konstruktivista ábrázolású háttér a zeneszerző Astor Piazzolla nevének betűit rejti. A mester gyakori, ihletett alkotótársa, Jean-Paul Vroom munkája, nem meglepő hát, milyen szervesen illeszkednek a ruhák is a színvilágba, a műbe, a hangulatba... A balettnak már komoly előélete van a hazai színpadokon.

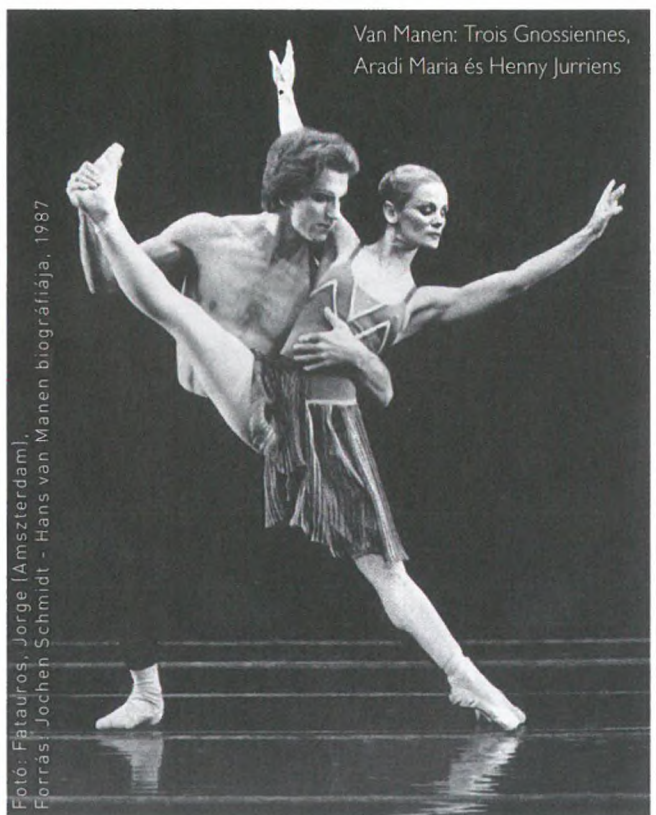
A darab 1977-ben készült, és az Állami Balett Intézet néhány esztendővel későbbi vizsgálódásán láthatta először egy szűkebb hazai közönség, majd az Operaház balettegüttese is repertoárjá-

ra tűzte. A Holland Nemzeti Táncszínház (NDT) vendégjátékain szintén többször szerepelt (Clint Farhà, Solymosi Zoltán!). Ugye ismerik azt az érzést, hogy újraolvasnak egy könyvet vagy újranéznek egy filmet, és egész más benyomásokat kapnak, mint először vagy akár másodsor? Én így jártam most. Korábban teljesen elvarázsolta a muzsika és a tangóbalett lenyűgöző, fennkölt, ugyanakkor vérforraló párosítása, valamint az előadás újdonsága. (Hm. Létezik ilyen táncnyelv, vagy ez az egyetlen ilyen mű?) Persze most is magával ragadott, de felfedeztem benne a már említett kapcsolati konfliktusokat, feloldásukat (?), például a két hölgygel négyessé alakuló férfi pas de deux erővonalait, vagy a női szólista és a férfifalka között rezgő, időnként halálos, torokszorító dinamikát is. A kezdetben szabályos piramisformában rendeződött hét pár hatásosan oldja vagy fonja szorosabbra a feszültséget a tér átmeleg átrendezésével. Úgy vélem, ezt az érzést most a táncosok karakteres kifejezőereje, eleganciája, nagyszerű technikája okozta, jöllehet, az egyes tételek jellegének szignifikánsabb elkülönítése tovább javíthatott volna az élményen. Bravó Sarkissova Karina, Leblanc Gergely és az összes szereplő!

Végül, valószínűleg az est címét is kínáló – LOL –, szórakoztató, nagyszerű parti, a Black Cake. Eredetileg a NDT 30. születésnapjára készült (1989), Jiří Kylián megrendelésére ez a fekete süti... Kiváló zenék (Csajkovszkij, Janáček, Sztravinszkij, Mascagni, Massenet) kísérik Van Manen sziporkázó ötleteit, amelyek jó részben a hagyományos társasági táncok formavilágából merítkeznek, mégis az újszerű, néha bizarr lépésmegoldások, a partnerviszonyok, a remek térhasználat jól illeszkedik a kellemesen felépített koreográfiába. A mester nem először ad magas sarkú cipőt balerináira (én először az 1972-es Twilight című darabban csodálkoztam rá a lehetőségre), és Van Manennél ennek is külön jelentősége van/lehet. Például a műveiben nem ritkán megjelenő női dominancia, sőt agresszió (Pose- Klaviervariation IV., 1982).

Van Manen: Trois Gnessiennes,
Felméry Lili és Radziush Mikalai

Van Manen: Trois Gnessiennes,
Aradi Maria és Henny Jurriens

Fotó: Fáturos, Jorge (Amsterdam),
Forrás: Jochen Schmidt - Hans van Manen biográfiája, 1987

Bár Van Manen a fekete jelzőt a megjelenítés színvilágára fogja, valahogy az (ön)íronia, a szarkazmus, netán a vicc sötétebb oldalát is felfedezni véltem koreográfiájában. Az elegáns öltözet alatt átsejlik a társasági élet kötelező viselkedésformáinak felszínessége, a meztelen valóság. Az ünneplés fontos kelléke természetesen a pezsgő. Ha mód adódik, egy kicsit több pezsgő. És hogyan reagálunk erre? Szalonspiccel! Hol huncutan, oldottan, pityergéssel, önsajnálatl... A kedves az a megoldásban, rendezés-koreográfiában, hogy a táncosok egyszerre keverednek azonos hangulatba, mégis mindegyikük saját, egyéni módján kezeli mozgásában, vi-

selkedésében a mámor fázisait. Itt feltétlenül meg kell dicsérnem a két előadáson/szereposztásban látott művészeket: a fantasztikus Popova Aleszját, Tanyikpajeva Aliját és Földi Leát (nagyszerű, ifjú előadóművész), Rónai Andrást, valamint a többi, egyre kiforrottabb színészi adottságokkal büszkélkedő fiatal művészt.

Amikor a darab végén felhangzik a Thaïs Meditációja (Massenet), emelkedett, valódi ünnepélyes-melankolikusan boldog légkörben búcsúzhatunk – azért egy csipetnyi fricskával is...

Imádom a tánc világot, ezért dolgozom még mindig

– Exkluzív interjú Hans van Manennel

Szöveg: Braun Anna

Fotó: Nagy Attila

NYOLCVANÖT ÉVESEN MÉG MINDIG DOLGOZIK, SŐT MÁRCIUSBAN EGY ÚJ DARABBAL ÁLL ELŐ AMSZTERDAMBAN HANS VAN MANEN. KOREOGRÁFIÁINAK ESSZENCIÁJA A FÉRFI ÉS NŐ EGYENRANGÚSÁGA, A KÖZTÜK LÉVŐ VERSENGÉS ÉS A BELŐLÜK SUGÁRZÓ EROTIKA. A HOLLAND KOREOGRÁFUS A MAGYAR NEMZETI BALETT ÚJ BEMUTATÓJA KAPCSÁN ÉRKEZETT BUDAPESTRE ÉS ADOTT INTERJÚT A TÁNCMŰVÉSZET MUNKATÁRSÁNAK, BRAUN ANNÁNAK.

Ön az egyik legünnepeltebb koreográfus, a neoklasszikus balett „alapító atyja”, munkáját világszerte elismerik, tíz évvel ezelőtt egy egész fesztivált szenteltek önnek, minden szakmai díjat megkapott, ami elképzelhető. Elégedett azzal, amit az életében elért, vagy úgy érzi, hogy még hiányzik valami? Semmit nem hiányolok, mindig nagyon boldog vagyok. Nézze például ezt a kitűzött a mellkasomon: ez a Commandeur des Arts et Lettres, a legmagasabb kulturális kitüntetés, amit a francia állam adhat. Valóban rengeteg elismerést kaptam, és persze nem raktam ki őket a hálósoba polcaira, de mindegyik nagyon fontos számomra. És tudja miért? Mert ezek a díjak és elismerések első sorban nem nekem szólnak, hanem egyfajta kiállítás a tánc mellett. Ez az, ami nagyon fontos nekem. Szerintem ugyanis a tánc még mindig egy háttérbe szorított műfaj. Ha megnézzük, mennyit és mit írnak a művészetekről általában, feltűnik, hogy a tánc mennyire alulreprezentált.

Ez érvényes a fotográfiára is? Hiszen abban is alkotott...

Az nagyon régen volt, már 1991 óta nem fotózom. Szóval nekem az a fontos, hogy a díjak magáról a táncról szólnak, a tánc műfaját emelik, és rajtam keresztül sokkal többet foglalkozik táncsal a világ.

Milyen jövőt jósol a balett műfajának? Egészen más a nézői kultúra, a kultúrafogyasztás, mint néhány évtizede. Milyen hatással lehet ez a balettre?

Nincs ok aggodalomra! Mindig fel-feltűnnek fantasztikus koreográfusok, a táncosok is egyre jobbak. Amennyit a táncművészek az elmúlt harminc évben fejlődtek, az egyszerűen hihetetlen! Akárhová is érkezem dolgozni, mindenhol lenyűgöz a színvonal. Gondoljon csak bele, milyenek voltak az olimpiai játékok 25 évvel ezelőtt és milyenek most – ugyanez történt a táncművészekkel is. A táncban is egymás után döntjük meg a rekordokat.

Milyen táncosokkal szeret dolgozni?

Olyanokkal, akik nem félnek kockáztatni. Akik mennek előre. Akik nem félnek hibázni. Ha egy táncos óvatos, semmit nem lehet látni belőle, semmi nem derül ki róla. Ha merész, akkor látod, hogy jó-e vagy sem. Engem pedig a táncos és a zene inspirál, úgyhogy szükségem van nagyon jó táncosokra a munkámhoz.

Emlékszik az első találkozásra Aradi Máriával? Ő az a táncos, akire a Trois Gnossiennes pas de deux-jét készítette.

Persze, a nyolcvanas évek elején írtam neki több darabot is, de táncosként akkor már jól ismertem, ha jól emlékszem 1972-ben csatlakozott az együtteshez (Het Nationale Ballet – *a szerk.*). Korábban láttam a Hattyúk tavában is táncolni, arra kifejezetten emlékszem, nagyszerű volt.

Rengeteg darabot koreografált, nagyon sok együttesel dolgozott együtt az elmúlt hét évtizedben. Hogyan tudja elkerülni, hogy ismétlje önmagát?

A munkamódszerem segít: mindig lépésről lépésre haladok, minden balettem ott és akkor, a kreáció folyamán épül fel. De nyilván nem lehet teljesen megváltozni és tökéletesen különböző darabokat írni, nem is érdemes ilyen célt kitűzni. De ha kis lépésekből indul egy balett, akkor az ember nem ismételheti önmagát. És nem félek egészen más műfajú zenékhez nyúlni: ha az egyik darab Beethoven, a másik pedig Eric Satie, akkor azok tökéletesen különbözni fognak. Szerintem ezekkel a módszerekkel védheti meg magát az ember.

Ha már a zeneszerzőknél tartunk: Astor Piazzolával is jó kapcsolatot ápol.

Nem voltunk közeli ismerősök vagy barátok, de jól ismertük egymás műveit. 1976-ban jártam Berlinben, akkor találkoztam vele

először. Amikor az 5 tangót koreografáltam, még nem volt enyire megbecsült zeneszerző, mondta is, hogy hálás nekem, mert ennek a darabnak köszönhetően emelkedett meg a lemezeladása. Azért az jó érzés, hogy egy Piazzola ilyeneket mond az ember háta mögött (*nevet*).

A darabjaiban férfi és nő mindig egyenrangú, sőt többször el is mondta, hogy a nők „emancipálása” egyfajta missziója. A tangóban viszont ezt az egyenrangúságot nehéz megélni, az a tánc egy vezető és követő szerepre épül.

Hát ezt fel lehet borítani! A klasszikus balettben is szokatlan az egyenrangúság, nálam pedig evidens. Az 5 tangóban például van olyan helyzet, hogy két férfi tangózik, és egy nő választja szét őket. A nők az én balettjeimben soha nem ereszkednek térdre! Viszont a férfiak nyugodtan megtehetik, az sokkal érdekesebb, és nem csak akkor, amikor megkérik a nőt, hogy menjen hozzájuk feleségül. Mindig.

Most is dolgozik új darabon, vagy a régiekkel utazik szerte a világban?

Nagyon sok társulattal dolgoztam és dolgozom most is a balettjeimen – Budapestre is ezért érkeztem. Most ezzel foglalkozom, de ez nem teher, nem is megerőltető, mert a tánc világa, a táncművészek világa a legfontosabb dolog a számomra. Ez az, amiért még dolgozom, nem azért, hogy új darabokat kreáljak, hiszen elég sokat csináltam már (több mint 150 koreográfiát – *a szerk.*). De imádom a tánc világot: a próbákat, a táncművészeket, az egész folyamatot. Márciusban majd bemutatjuk otthon, Amszterdamban a következő darabomat, csak meg ne kérdezze, mi lesz a témája, mert kiderül, hogy még egy pillanatát sem látom magam előtt. De a viccet félretéve, januárig valóban nem gondolkodom rajta. Majd akkor és ott.

Egy nagy táncos tündöklése és bukása

életrajzi balett Nyizsinszkijről

John Neumeier: Nyizsinszkij,
Kanadai Nemzeti Balett,
2017. október 3–4.,
Théâtre des Champs-Élysées

Guillaume Côté Nyizsinszkij szerepében

CSAKNEM FÉL ÉVSZÁZADDAL EZELŐTT SZEREPELT UTOLJÁRA A KANADAI NEMZETI BALETT EURÓPÁBAN. A PÁRIZSI ŐSZI FESZTIVÁLNAK KÖSZÖNHETŐEN OKTÓBER ELEJÉN KÜLÖNLEGES MŰVEL ÉRKEZTEK ISMÉT A KONTINENSRE: JOHN NEUMEIER NYIZSINSZKIJ CÍMŰ KÉTRÉSZES BALETTJÉT ADTÁK ELŐ.

Szöveg: Hézső István | Fotók: Aleksandar Antonijevic és Bruce Zinger

Neumeierről tudni kell, hogy ő egy úgynevezett balettentellektüel. Ha volt ilyen, vagy ha van, akkor ő ilyen. Majdnem kétszáz balett alkotója, ezek között számos nagy, klasszikus mű is akad, és mindegyik huszadik századi. Különlegesség az is, hogy a kanadaiak a párizsi Théâtre des Champs-Élysées-ben léptek fel egy héten keresztül, ahol a művészeti vezető az egykori híres kanadai balettrina, Karen Kain. Abban a színházban, ahol egykor a Gyagilev vezette orosz balett aratta legnagyobb sikereit, és amelynek vezető, legendás táncosa Nyizsinszkij volt.

A lengyel származású, kijevi születésű balettfenomén Neumeier szinte egész művészi pályájára hatással volt. A koreográfus Európa egyik legnagyobb magántáncarchívumának gazdája. Magában foglal egy hatalmas, 13 ezer kötetes könyvtárat ritka, régi műsorfüzetekkel, fotókkal, rajzokkal és festményekkel. Neumeier gyűjteménye akár a kölni táncarchívummal és a stockholmi táncmúzeummal is felvehetné a versenyt. Az anyagok fókuszában természetesen

Nyizsinszkij áll, akinek élete és művészete Neumeier egész karrierjét áthatja. A hamburgi balettszezonok Nyizsinszkij-gálával fejeződnek be, 2000-ben erre az alkalomra készített egy művet a legendás táncosról, ez lehet a jelenlegi verzió egyik alapja. Így logikus, hogy a nagy táncos tündöklése és szomorú vége többször is inspirálta a Párizsban most bemutatott életrajzi balett elkészítésére. A francia közönség számára elég volt kitenni a plakátokat Nyizsinszkij nevével, és estéről estére zsúfolásig megtelt a nézőtér.

A produkció eltér a szokványos életrajzi balettek megkopott sémaítoitól, nem időrendben vonultatja fel a darab karaktereit. Szerepsere a koreográfus nem esett bele a könnyen giccsbe hajló téma kínálta csapdába. Katarzist is bemutat a magánéletéből, így láthatunk részleteket olyan kulcsfontosságú balettekből, mint A rózsza lelke, a Petruska, a Chopiniana, a Seherezáde, valamint megjelenik a Faun és az arany rabszolga a Seherezádeből. Fontos megjegyezni, hogy a kevésbé sikerült Jeux (A játék) című művet

”

A produkció eltér a szokványos életrajzi balettek megkopott sémáitól, nem időrendben vontatja fel a darab karaktereit. Szerencsére a koreográfus nem esett bele a könnyen giccsbe hajló téma kínálta csapdába. Katarzist is bemutat a magánéletéből.

”

is felidéz, de nem pontosan. Ez az egyik szál, amire épít a balett, a másik a művész magánéletének jelentős eseményeit mozgató személyiségek: így Gyagilev, a nagy táncos húga, Bronyiszlava, a pszichikailag terhelt testvér, Sztanyiszlav, és táncol apjával, anyjával is. Bár nem mindig egyértelmű, hogy ki kicsoda amikor táncol feleségével, Romolával (aki magyar volt) vagy a húgával. A férfi táncosok majdnem mindegyike frakkban lép színpadra, talán ez is az oka, hogy nem ismerhetők fel egyértelműen a magánéleti karakterek. Az szintén zavaró, hogy a zenei kíséret nem mindig illik az egyes szerepek karakteréhez, bár lehet, hogy ez is a koncepció része. Ugyancsak szokatlan, ahogy a dramaturgia felvonultatja Nyizinszkij magánéletének legfontosabb állomásait. A mű a Hotel Suvrettával kezdődik (ez már 1919) Háború címmel, ami igazán a második felvonásban teljeseedik ki. A díszlet a ma is működő St. Moritz-i szálloda halljának pontos mása. Ebben a képben látjuk, hogy az úri közönség összegyűlik, hogy a kor táncoslegendájának utolsó előadásán jelen lehessen. A nagy művész akkor már túl volt a Gyagilevvel való szakításon, ami lelkileg az örületbe kergethette, és az első világháború borzalmait sem tudta feldolgozni. Hogy pontosan mi történt ezen a bizonyos utolsó előadásán, azt Romola könyvéből tudhatjuk meg. Ez a lényegében improvizáció úgy kezdődik, hogy egy táncos fekete-fehér anyagból keresztet formáló színpadképet gurít ki. És ekkor Nyizinszkij azt mondja: „Most megmutatom önöknek a háború borzalmait, amit önök képtelenek voltak megakadályozni”. Majd hosszú ideig mozdulatlanul, vádlóan nézi a közönséget. A balett első része a valódi és az ő fantomvilágának az összeütközése, mindez táncban elmesélve. Neumeier győzi fantáziával, remek alkalom a jobbnál jobb szőlők, kettősök és hármasok megjelenítésére. A párizsi közönség lélegzet-visszafojtva nézte, hogy hogyan rajzolódik ki a magánkívül lévő táncos önmarcangolása. A díszlet és a jelmez, sőt még a világítás is Neumeier fantáziáját, sokoldalúságát dicséri. Kiváló ötlet a két hatalmas kördíszlet elemeinek színpadra állítása, ez is

nagyon jellemző Nyizinszkij világára, hiszen amikor elkezdett rajzolni és festeni, mindig egy kör volt a kiindulópont, akár portrét, akár fantomrémalakokat alkotott. (Ha jól tudom, ezekből néhány festmény is Neumeier gyűjteményének féltett darabja.) Az is érdekes – még ha vitatható is –, hogy a Játék című teniszbalettben Nyizinszkij két partnernőjét (az egyik Tamara Karszavina, a másik Ludmilla Schollar) fiú táncosokkal idézte fel a koreográfus, úgy, ahogy Gyagilev eredetileg javasolta.

A második felvonásban, a 1913-as Tavaszi áldozat felidézésében a színpad oldalán egy széken áll „Nyizinszkij”, és számolva segíti a táncosokat, hogy az akkor még szokatlan Sztravinszkij-zene ritmusát követni tudják. Majd a táncos kimerülten zuhan le a székről, miközben a közönség botrányba fullasztóan tapsol, tombol, őrjöng és verekszik egymással. Mindezt Sztravinszkij helyett Sosztakovics zenéjére. Nyizinszkij koreográfiája alaposan felkavart mindenkit; a táncosokat, a publikumot és az úgynevezett szakértőket. Neumeier szinte az egész második felvonásban háborúellenes karaktereket (katonákat) állít színpadra, akik végig fegyverek nélkül, táncban ábrázolják a harc borzalmait, mindezt Sosztakovics zenéjére. Ez akár egy önálló, egyfelvonásos balettnek is beillik. A háborúellenesség nagyon erősen foglalkoztatta a nagy táncost, és ez is alaposan hozzájárult örületéhez. A egész balettnek kortárs rezonanciája van, köszönhetően a Nyizinszkijt táncoló Guillaume Côté-nak, aki a társulat egyetlen nemzetközi sztárja, valamint a másik szereposztásban Skylar Campbellnek, aki nekem még Côté-nál is meggyőzőbb volt. Bár külsőleg egyikőjük sem hasonlít a nagy táncosra. Ha valaki megkérdezné tőlem, hogy jó balett-e ez a Nyizinszkij-produkció, akkor rögtön igennel válaszolnék: jó, sőt nagyon jó. Sajnos nem láthattam a művet az eredeti előadótól, a hamburgi társulattól, és ez volt az első alkalom, hogy Neumeier odaadta a játsszói jogot más csapatnak, és be is tanította a balettet. Mindez a kanadai társulat magas színvonalát dicséri.

Guillaume Côté Nyizinszkij szerepében

Guillaume Côté és Heather Ogden

HARLEM RETRO

Bosso–Moultrie: Hajók, Bach–Limón: Chaconne,
 Árvo Part–Dove: Tánc a mennyország tornácán
 – Ódák a szerelemhez és a gyászhoz,
 Garland: Visszatérés, Dance Theatre of Harlem,
 2017. november 24., Müpa Fesztivál Színház

A LEGENDÁS TÁNCOS, ARTHUR MITCHELL 1969-BEN MEGALAPÍTOTTA KÜLÖNLEGES TÁRSULATÁT DANCE THEATRE OF HARLEM NÉVEN. MIÉRT VOLT Ő LEGENDA ÉS MITŐL VÁLT TÁRSULATA EGY CSA-PÁSRA KURIÓZUMMÁ? MINDKETTŐRE A VÁLASZ, HOGY A BALETTVILÁG ELSŐ (MA ÍGY KELL MONDANI) AFROAMERIKAI KÉPVISELŐI VOLTAK. MITCHELL A NEW YORK CITY BALLET ELSŐ VEZETŐ TÁNCOSAKÉNT (TÖBBEK KÖZÖTT AZ AGON EGYIK PREMIERTÁNCOSA), EGYÜTTESÉNEK TAGSÁGA PEDIG ÖSSZETÉTELÉT ILLETŐEN.

Szöveg: Macher Szilárd | Fotó: Pályi Zsófia — Müpa

Küldetésnyilatkozata szerint nemcsak az előadó-művészeti, hanem az oktató, nevelő, ismeretterjesztő tevékenységeket is egyaránt fontosnak tekinti a korábban fényesebb időszakokat megélt, és jóval nagyobb, jelenleg csak tizenhat fős társulat. A táncosok faji sokszínűsége, racially diverse artists – ahogy a honlapjukon olvasható, most egy ázsiai és néhány latin táncossal valósul meg, de továbbra sem alkalmaznak fehér művészt. Az eredeti különlegesség – innen Európából úgy tűnik – mára talán érvényét veszítette, bár nyilvánvalóan Virginia Johnson igazgató, az egykori Kreol Giselle erről árnyaltabban tudna nyilatkozni. Az viszont kétségtelen, hogy ma az egyik legnagyobb amerikai balettszínház Misty Copelandnek hívják, és Amerikán kívül már a világ bármely pontján táncolnak „a fehér műfajban” (idézet a DTH műsorfüzetéből) színes bőrű táncosok. De talán tekintsünk is el ezektől a körülményektől, és nézzük egyszerűen a produkciót! A Művészetek Palotájában két estén (november 23–24-én) két különböző programmal szerepelt a Dance Theatre of Harlem nyolc 1942 és 2017 között keletkezett rövid darabbal. Csak a második estéről tudok beszámolni, a jegyek ugyanis örvendetesen gyorsan elfogytak.

Az első estén Robert Garland Brahms variations, Darrell Grand Moultrie Equilibrium (Brotherhood), a Harlem on My Mind és

a Dianne McIntyre Change című darabjait (a 2016–2017-es időszakból) láthatta a magyar közönség, én pedig – a kollégák állítása szerint a színvonalasabb programban – Moultrie Vessels, José Limón Chaconne, Ulysses Dove Dancing on the Poch of Heaven – Odes to Love and Loss és a rezidens koreográfus, Garland Return című alkotásait ismerhettem meg.

Összességében színvonalas és elhivatott előadásról számolhatok be, de nem hallgathatom el, hogy úgy éreztem, talán megkésve jutott el hozzánk a DTH, és messze nem fénykorában. Sajnos a társulat koreográfiai és táncos vonatkozásban sem kifejezetten kiemelkedő színvonalú. Mára megszokottá vált a balettszínházakon a fekete táncosok jelenléte, atletikusan szép alkatuk, dinamikus stílusuk, ugyanakkor nem nézhetjük el nekik, ha nincs olyan kulturált lábfejük, vagy nem táncolnak olyan szép karokkal és hátal. Ráadásul a 21. században az egyre extrémebb kihívásokat támasztó koreográfiákon felnőtt közönség olyan lélegzetelállító technikai és dinamikai teljesítményekhez szokhatott (sajnos nem a magyar együttesek repertoárjában, de vendégjátékok alkalmával, külföldön, vagy DVD-n megtekintve), amelyekhez képest a Dance Theatre of Harlem előadása – még a frissebben keletkezett darabokban is – sokszor tűnt retrohangulatúnak, elavult

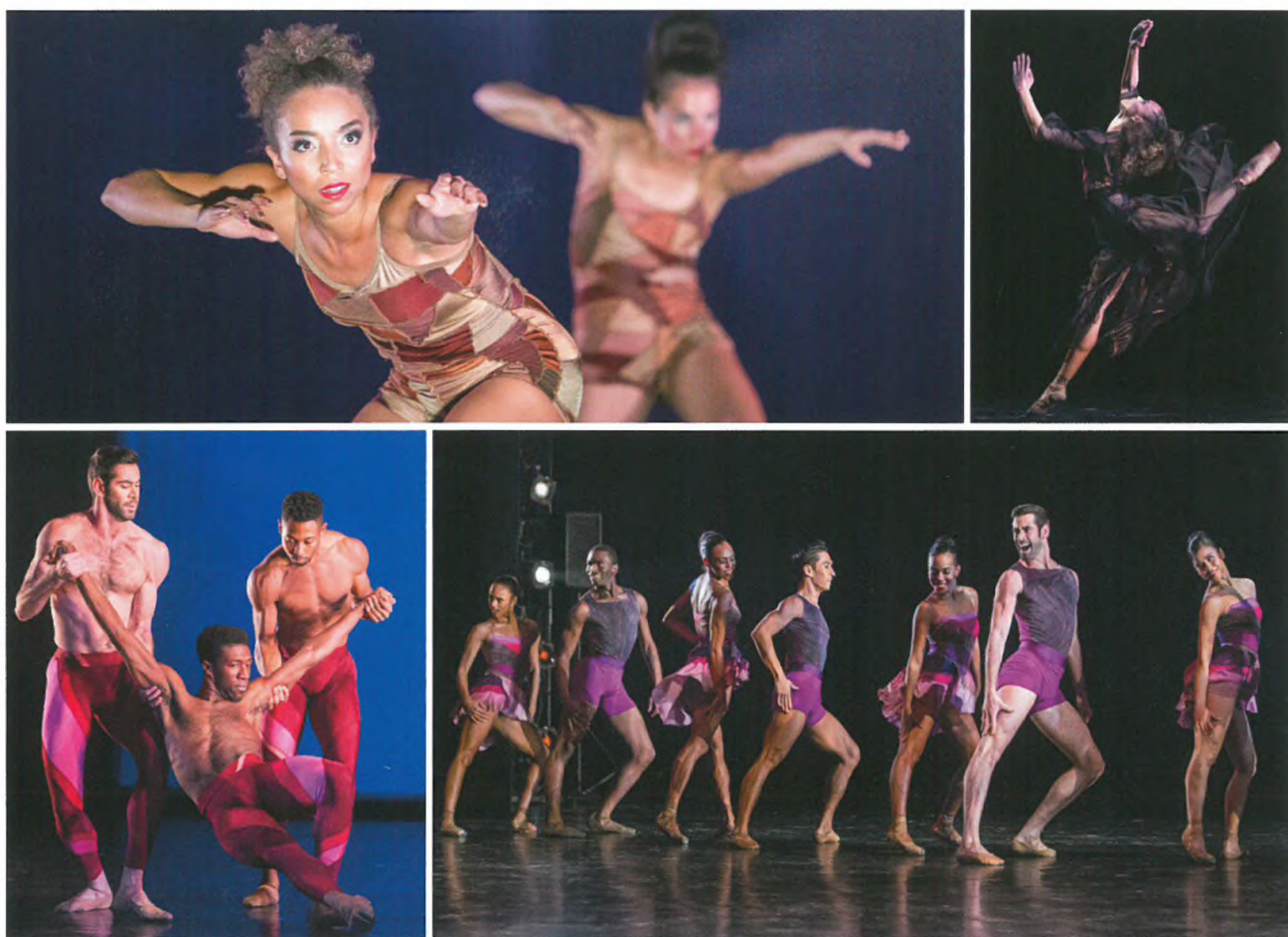
utánérzésnek. Kiemelni pedig semmiképpen sem a dinamikát vagy a frissességet lehet.

Sokat mond, hogy számomra a leginkább értékálló produkció Limón 1942-es szólója, a Chaccone volt, Jorge Andrés Villarini ihletett előadásában. A magas brazil táncos megható módon emlékeztetett a mexikói koreográfus alkatára, sőt arcára is, a nemes egyszerűség és a finom muzikalitás örökérvényűsége pedig ma is működtette a szólót. A Vessels (Hajók) szimfonizmusa sem a mozdulati invenciókat, sem a táncos kivitelezést tekintve nem volt több nézhető nyitósáznál, és amennyire ez a darab gyenge Balanchine-utánérzésnek hatott (érdektelen zenei alapokon), úgy a Tánc a mennyország tornácán is Béjart-t juttatta eszembe. Bár a Chaccone mellett még mindig a fiatalon elhunyt Ulysess Dove műve hozott magasabb koreográfiai színvonalat, de ebben is Árvo Part opusa (Cantus Benjamin Britten emlékére) hatott legerősebben. Viszont a szép testű táncosokon jól érvényesülő, Gombár Judit jelmezeit idéző fehér dresszekkel és trikókkal (Jorge Gallardo munkája is erősítette a retrohangulatot), az izgalmasabb világitással, térhasználattal és a legalább időnként érdeke-

művek mellett. Mintha csak az alkotók lennének érdekesekek, mintha a művész napi kemény munkája és a színpadon az ő testéből-lelkéből ott és akkor megszülető műalkotás nem lenne fontos. A társulat egyébként hiányos honlapján emlékezetből próbáltam azonosítani a szereplőket.)

Az estet és a turnét is záró mű ízlésbeli vitákra adhat okot, bár kétségkívül szórakoztató örömtánc volt. Robert Garland a tutihoz nyúlt: Aretha Franklin és James Brown csodálatosan üvölti-énekli hogy I love you vagy I am bad, a táncosok pedig kellemes-látványos balettkombinációkat kevernek önfeledt jazzes-diskós csípőtekerésekkel, lépésekkel. Számomra az egész az Alvin Ailey Dance Companyt idézte, de annál gyengébb kivitelben, és feleslegesen spiccre balettosítva. A Return még inkább aláhúzta a retrojellegét: egykor a soul és a balett párosítása merésznek hathatott, de ma inkább megmosolyogtató, sőt már 1999-es keletkezésekor is az volt.

Örvendetes, hogy végre nálunk járt ez a legendás történetű, nevében tánc-, hitvallása szerint baletteggyűtes, de produkciójuk

sebb vagy látványosabb mozdulati megoldásokkal magával tudott ragadni. Ebben jutott érvényre leginkább a táncosok tudása is: virtuóz forgásokat, plasztikus ugrásokat és emeléseket láthattunk. A második tétel visszafogott férfikettősében és a harmadik jelenet körbe és körökbe komponált, önvallomás jellegű szólóiban felfigyelhetünk Choong Hoon Lee és (talán) Stephanie Rae Williams táncművészi teljesítményére. (Itt kell kifogásolnom azt az egyre inkább terjedő gyakorlatot, sajnos a Nemzeti Táncszínház kiadványaiban is, hogy éppen a táncosok neve nem szerepel az adott

csak megerősítette azt a világszerte egyre inkább megfigyelhető tendenciát, hogy hiányoznak az átütő koreográfusegységesség, sőt az igazán magas színvonalon alkotó mesteremberek is. Így marad a sokszor hangzatos PR, a jó esetben jól megválogatott klasszikusok és a tehetséges, jobb sorsra érdemes táncművészek lelkesedése. Utóbbiban pedig nem volt hiány, mégsem éreztem, hogy a multikulturalizmus mellett a Dance Theatre of Harlemnek lenne egy semmihez sem hasonlítható karaktere. De Magyarországon sajnos ehhez is hozzá vagyunk már szokva.

A BŰN JELE

NATHANIEL HAWTHORNE A SKARLÁT BETŰ CÍMŰ REGÉNYÉNEK ELSŐ SZÍNPADI ADAPTÁCIÓJÁVAL INDÍTOTTA 2017/2018-AS ÉVADJÁT A GYŐRI BALETT. VELEKEI LÁSZLÓ KOREOGRÁFUS NEM ELŐSZÖR ÁBRÁZOLJA A HITVESI HŰSÉG ÉS KÖTELESSÉG, VALAMINT A SAJÁT VIHAROS ÉRZELMEI KÖZÖTT VERGŐDŐ NŐ TRAGIKUS SORSÁT.

Velekei László: A skarlát betű – Győri Balett,
2017. november 10., Győri Nemzeti Színház

Szöveg: Sárosi Emőke Fotók: Mészáros Mátyás

Lecsupaszított, minimál-látványvilágban kardominanciával építkezik Velekei László koreográfiája, maximálisan kontroll alatt tartva a zsigeri és emocionális szinteket. Mozgásanyagát láthatóan behatárolta a korhűközeli kosztümök (Velich Rita jelmeztervező munkái) hossza és nehézsége, ezért eddigi kiegyensúlyozott kar-láb munkáját felváltotta egy merőben új stílus. Ez elsőre talán nem okoz wow-élményt, de technikailag precíz és kimunkált mozdulatok sorát látjuk, és vitathatatlan az a teljesítmény, ami egy nagybalett végigtáncolásához szükséges, állóképesség és koncentráció szintjén.

Nathaniel Hawthorne 19. századi amerikai írónak a várva várt elismerést 1850-ben A skarlát betű című regénye hozta meg. A könyv mintegy 200 évvel korábban, a betelepülő puritánok emberi válságain keresztül mesél bűnbeesés, bűntudat, erkölcsi vezeklés és megtisztulás folyamatáról. A főhős, Hester Prynne férje nélkül, egyedül érkezik az Újvilágba. Beilleszkedése nem tökéletes, hiszen hűtlenség vádjával elítélik és börtönbe vetik. Szerelme gyermekét is ott szüli meg. Vétkének jelét, a vörös A betűt (adultery – házasságtörés) ruháján kell viselnie. A nő emelt fővel vállalja, amit a közösség büntetésként rámer. Őszinte szeretettel neveli ki-

Jekli Zoltán

csi gyöngyét, kislányát, Pearl. A gyermek apját semmilyen társadalmi nyomás hatására sem hajlandó elárulni, pedig az nem más, mint a közösség nagy tiszteletben tartott fiatal lelkésze, Arthur Dimmesdale tiszteletes. Nagyjából ennyit tud az átlagnéző a történetről. A rövid szüzsé azonban karakterárnyaló, el nem mondott információkat és kérdéseket rejt magában. Hester halottnak hiszi a férjét, és a gyász után enged a lelkész iránt érzett gyengéd vonzalmának. Miután kiderül várandóssága, miért nem szól Arthurnak? A titokban mégis visszatérő férj rejtőzködik, bosszút áll a szerelmeseken, majd eltűnik az életükből. De miért vállalja a nő a kiközösítést, megvetést éveken át? A koreográfus és a dramaturg (Csepi Alexandra) közös munkája elrugaszkodik egy kicsit a regénytől, hiszen a megbélyegzés előtti eseményeknél kapcsolja be a nézőt a történetbe. Nyílt színen kapjuk az előzményeket is: az Újvilágba érkező Hestert, a főszereplők találkozását, szerelmük kibontakozását és a bűnbeesést. A helyenként dramaturgiai részletekben túlságosan is gazdag cselekményben Velekei a fiatal, önmarcangoló tiszteletesre helyezi a fókuszot. Arthur lesz a balett központi figurája, aki érzelmeit is bűnnek érzi, nem csak a tettét. A vívódásába belerokkan, halála azonban nem nyújt megoldást a helyzetre. Az igazi dráma a generációkon átívelő bűnhődés, hi-

szén Pearl is megszenvedi nemzői gyönyörének következményét. Ezt a frusztrációt pedig (a túlszeretett és túlféltett gyerek dacoskodása és agressziója) megbosszulja anyján: nyílt színen emel rá kezét. A társadalmi stigmatizálásról egyértelmű véleményt formál Velekei László: „Minden darabomban az emberi esendőséget keresem. Érzelmeink vannak és gyakran tévedünk. Az emberi természet sokszínű, és ha szabályok szerint élünk is, nem várható el, hogy bizonyos élethelyzetekben ne hibázzunk, vagy ne gondolkozzunk másként. A megbélyegzés, az előítéletek által emelt falak között viszont nem születhetnek megoldások, csak újabb konfliktusok képződnek”.

A világgal és a szabályokkal dacoló Hester Prynne karaktere mégsem válik egyértelműen szerethetővé. A bemutatón Matuza Adrienn személyesítette meg a világirodalom egyik jelentős nőalakját. A figura konstans zaklatott rezgésében egy csipetnyi oldódás csak a szerelmes együttlét villanásában jelenik meg. Karakterfejlődése rejtett, harcoss attitűdje nem mindig releváns. A dramaturgia könnyedén kihagyja a nőközösségekbe tartozni akarását és hasznosságának bebizonyítását, így nem rajzolódik ki az a minimális tisztelet, amit

a könyvben az évek kitartó munkája alatt szerez meg magának. Egyértelmű, hogy nem ő a főhős, hanem Arthur Dimmesdale tiszteletes, akit a délceg színpadi jelenlétű Jekli Zoltán alakít. Emblematikus pillanat (talán kissé populáris is, hiszen Ron Howard 2006-os misztikus thrillerjében, a Da Vinci-kódban is használta ezt a jelenetet a megszállott vezeklés képi megjelenítésében) a második felvonás eleje, amikor Jekli félmegtelenül korbácsolja magát a világitó kereszt előtt. Külső fizikai adottságai és technikai tudása tökéletes a fiatal lelkész szerepére, akiért nyíltan rajong a közösség összes nőtagja. Az asszonyvilág szexualitásra éhes és pusztító indulatainak villanásai, valamint a zsigeri gyűlölet mozgatja a nők csoportját. Egy erotikamentes világ alsóbbrendű tagjaiként a kollektív találkozásaikban bimbózik ki az érzékiség. Kigombolt felsőjük bőrszínű toppal takart kebleiket villantja fel. Ebben nem lesz társuk Hester, és melltartót sem visel nyitott hátú ruhája alatt. Joggal feltételezhető, hogy az asszonyok szeme előtt nem sokáig marad titok Arthur iránti vonzalma és a viszonzás bűnbánó pillantásai. A szimpla féltékenység az ok, amiért az asszonyok egysége kiveti magából Hestert. Szerelmükön nincs áldás, egymásra találásuk boldog órája finom ellenfényben szép testek sziluettjeként van tálalva. Csak a 45 fokos szög távolságban álló ágyékek tiltakoz-

” Minden darabomban az emberi esendőséget keresem. A megbélyegzés, az előítéletek által emelt falak között viszont nem születhetnek megoldások, csak újabb konfliktusok képződnek.

”

nak látványosan az intimitás ellen. Passzoló partnerek technikailag és vizuálisan, csak a kémia nincs meg közöttük. Boldogságmentes világukban egy mozzanat válik kontextus idegenné: a díszletet közepén összekötő hídon megjelennek a város hatalomférfiai és az őket kényeztető nők – asszólólag félmeztelenül –, miközben Arthur a teljes ideg-összeroppanás szélén, a színpad széléről bámolja (vizionálja?) az erkölcsi fertő mocskát.

A díszlet a Miskolci Nemzeti Színház tagja, Bozóki Mara munkája, a kosztümöket Velich Rita tervezte, aki izgalmas harmóniában keveri az eltérő textúrákat. Az indián fiúk kockás hasára vezeti a tekintetet a cipzáros motorosdzseki-darabokból álló felsőrész és a lengedező, bőr ágyékkötő. Extravaganciájuk keveredik a „klaszikus folklórműsor” asszociációjával, adhoc felbukkanásaik a tömegjelenetekben pedig nem erősíti az asszimilációra való törekvésüket. Látványos a különbség a puritán asszonyok és Hester jelmeze között. Különleges anyagkombinációkkal vibrál a ruhája, és csak egy női jelzés (elöl rövidebb, hátul hosszabb a szoknyája) utal megesegettségére. Átgondolt, tiszta. Akárcsak a nemzetközi hírű fénytervező, Yaron Abulafia látványvilága, amely a színpad miliójét teszi plasztikusabbá. Rétegezi a síkokat és kitágítja a pillanatot: szinte filmkockánkénti aprólékoságra lassítja a mozdulatot

a fentről jövő stroboszkóp gyors villogása. Szélsőséges érzelmeket, feszültségeket teremt fény és muzsika szimbiózisa. Max Richter és A hátrahagyottak sorozat zenéinek melódiáira emlékeztető hangulatok, a montázszena mélyíti az élményt. Az örvény erősödik, és már csak a feloldozásért esdekel a zárt közösség.

Nem könnyű egy teljes regényt felfesteni a színpadon. Muszáj fókuszálni a problémát, húzni kell a cselekményből. Rendkívül bájosak a gyerekek a színpadon, de funkciójukat tekintve szükségtelenek ebben az előadásban: a kortárs közösség kirekesztését akarták megmutatni Pearl fájdalmában, mégis az anyukák voltak elutasítók vele. A színpad heterogén használata is merész: az egyszerre négy térrészben különböző mozdulatokat táncoló csoportok feszültséget generálnak, nézőként alig lehet választani a vizualizálás ténye és a befogadás között.

Sűrű, erős előadás emberekről és társadalmi megbélyegzettségről. (Legyen az egy jobb jövőt remélő bevándorló vagy egy esetleges szexuális zaklatás áldozata.) Egy biztos, Velekeit foglalkoztatják az erős nők. Akik konvenciókat döntögetnek, akik nem a társadalmi elvárások szerint akarják élni az életüket. Júlia, Anna Karenina, Hester Prynne és a sornak még nincs vége ...

A darab következő előadásai:
 2018. január 4., 5., 6. Győri Nemzeti Színház
 2018. február 20. Budapest, Nemzeti Táncszínház, Müpa Fesztivál Színház

JÁTSZD ÚJRA!

Kozma Attila: Casablanca
– Miskolci Balett, 2017. november 25.,
Miskolci Nemzeti Színház, Kamaraszínház

Szöveg: Neumann Ilona
Fotó: Éder Vera

MINDEN IDŐK LEGJOBB HÁROM FILMJE KÖZÉ SOROLJÁK KERTÉSZ MIHÁLY CASABLANCA CÍMŰ MŰVÉT, ÉS EZT A POZÍCIÓT AZÓTA IS TÖRETLENŰL ŐRZI, LEGALÁBBIS AZ AMERIKAI FILMINTÉZET SZERINT. HA NEM TEKINTJÜK A FILM SZÜLETÉSÉNEK KÖRÜLMÉNYEIT (1942, PEARL HARBOR, NAPRÓL NAPRA KÉSZÜLŐ FORGATÓKÖNYV, AZ AMERIKAI HADSEREG PROPAGANDAELVÁRÁSAI, ELKÉPESZTŐEN ZSARNOK, ÜVÖLTÖZŐ, KÁROMKODÓ RENDEZŐ STB.), AKKOR IS... ÉS NEM CSAK INGRID BERGMAN, ILLETVE HUMPHREY BOGART MIATT. ELSŐ HALLÁSRA VAKMERŐ VÁLLALKOZÁSNAK TŰNT, HOGY TÁNCJÁTÉK KÉSZÜLJÖN A FILMBŐL, DE MEGÉRTE!

Megragadó az első pillanatban a földbe csapódó repülő látványa. A későbbiekben kiderül, hogy multifunkcionális ez a géproncs... Ha kell, csúszda, játékasztal, kihallgatószoza és még mi minden! Mindent tud, csak zongorázni nem. Viszont a táncosok tudnak, élőben nyomják a számokat a pianínón (díszlet, jelmez: Juhász Kata). Tényleg élőben? Kozma Attila koreográfus némileg indignálódva válaszolta, hogy egy mai táncosnak már mindenhez kell értenie. Tudták?

A nyitókép nagyszerű, hangulatkeltő táncjelenete a szürke, ködös, végtelenül szorongató térben, ahol az emberekben vacog a félelem, alakok kiszolgáltatottan hullámanak remény és csüggedés között egyenballonjukban, egyenkalapjukban, az egyetlen fixum, a géproncs körül.

Tán egy kicsit sok szálat, szereplőt látunk a szükségesnél hosszabbban a koreográfiában, a történet szempontjából kevésbé domináns vonalon, de a táncnyelv simogatóan illeszkedő, mégis érdekes, profi kivitelezésű, szórakoztató. Remek (színész)táncosai, előadóművészei vannak az együttes vezető koreográfusának, Kozma Attilának. Kiváló Dragos Dániel, aki a zenéért/montázsért és a világításért is felelős, őt figyelve hosszú percekre elfeledkeztem Humphrey Bogarról. Partnere a sugárzóan érzékeny, szépséges – szerencsére nem barbár –, kiforrottan érett technikájú Bányai Mirjam.

Monsieur Renault, a sármos helyi rendőrfőnök igazán szimpatikus megformálóra akadt Lukács Ádám személyében. Ő mellékevényességként igen magas színvonalon klarinétozik (Kozma Attila). Olyan szellemesen, igényesen hozza a szerepet, hogy elnézőbbek vagyunk a hangsúlyosan korrupt, nőik kiszolgáltatottságát, bájjait gátlástalanul kihasználó figurával szemben, pedig mostanában ezek a tevékenységek igencsak rosszallandók. Bolla Dániel, a szerelmi háromszög harmadik szereplője rendkívül szimpatikus, nemzetközi elfogatóparancs célzottja mint cseh ellenálló és úriember: Viktor Lászlót alakítja, megbízhatóan, pontosan, magas tánc tudás birtokában. Amikor ék alakban elrendezve, a nézőtér felé, a rivaldánál csúcsosodva a teljes gárda elénekli a Marseillaise-t (azt nem sikerült kiderítenem, hogy élőben, vagy fél, netán egész playbackkel), átlényegülése megrendítően hatott.

További gratuláció a többi, kisebb-nagyobb szerepben megjelenő táncosnak, akik valóban sokoldalúan képzettek, jól karbantartott napi technikájuk van, kiváló munkát végeztek. Jó lehet benne lenni ebben a darabban: jó táncok, jó figurák és siker...

A mű záró képében, amikor Rick és Renault a bal hátsó kulisszába tűnik el a ködös reptéren, óhajtánám, hogy napjainkban is feltűnjön és áldozatkészen segítsen a romantikus, romlott, valamint a realista sármőr a valóságban, de legalább a színpadon, vásznon.

A darab további előadásai: 2018. január 6., Miskolci Nemzeti Színház, Kamaraszínház
2018. február 21., Budapest Táncfesztivál, Müpa, Fesztivál Színház

ÉRTELEM ÉS ÉRZELEM

Bozsi Yvette Társulat: Kodály–Ligeti-est, Müpa Fesztivál Színház, 2017. október 13.

A BOZSIK YVETTE TÁRSULAT ÚJ BEMUTATÓJÁT KODÁLY ZOLTÁN GALÁNTAI TÁNCOK ÉS LIGETI GYÖRGY MUSICA RICERCATA CÍMŰ MŰVE IHLETTE. A SZIMFONIKUS ZENEKARI ALKOTÁS ÉS A TIZENEGY DARABÓL ÁLLÓ ZONGORACIKLUS STÍLUSÁBAN, TÉMÁJÁBAN KÉT ELTÉRŐ KOREOGRÁFIÁHOZ SZOLGÁLTAT ALAPOT. A TÁNCSZÍNHÁZI ESTÉT EGYSÉGESSÉ A BIZTOS TECHNIKAI TUDÁS, A GAZDAG FANTÁZIA, A JÁTÉKOS SZÍNHÁZSZERŰSÉG ÉS A NŐI LÉTÉRZÉKELÉS TESZI.

Szöveg: Varga Kinga | Fotó: Horváth Judit

Az első koreográfia bejátszásról hallható zenei alapja – és egyben ihlető forrása – Kodály Zoltán Galántai táncok című szimfonikus műve, amely a zeneszerző gyermekkorának helyszínét idézi. A hangzás a 19. század eleji verbunkos motívumokból építkező, nagyzenekari alkotás, a koreográfia viszont keleti szertartást idéz, a színlap szerint a japán butoh elemeivel átszőve. Feszültséggel teli, gazdag harminc perc jön létre, mert ez a szokatlan társítás termékenyen hat. A két kultúra keveredése a jelmezeken látszódik leginkább: a nők piros alapú, gyöngyös pártát, buggyos vállú fehér blúzt és felszaggatott, lebegő szoknyát hordanak. A férfiak jelmeze fehér, laza ruházat, szorosra tekert fejfedő, fehérre festett arc.

Csenddel kezdődik az előadás, oldalról a nyolc nő a másodperceket feldarabolva, lassan, egy csoportban érkezik. A férfiak a teret elválasztó, rudakból összeállított kerítés mögött közelednek szaggatottan a színpad közepe felé, hármásával, meghajolva, ketten cipelve hátukon társukat. Feszült, fojtott a figyelem, úgy tűnik, áldozattételre, rituális eseménysorra készülnek. Amikor megszólal az első taktus – a Galántai táncok kezdése hatásos –, fénycsóva vetül a női csoportra, majd kiemelkedik közülük vezetőjük. A színpad elejére jön, és erotikus, vad, kíváncsival teli táncot lejt. Aztán a csoport egyik tagja leguggol, felemeli a lábát, combtővig hátra-csúszik ruhája, meztelen testrésze érzékenyen hat, és társai foko-

zatosan követik ezt a mozdulatot. A férfiak közülük keverednek, a női csoport vezetője buja szenvedéllyel egyesül a kiválasztott férfival. Aztán az egész táncter vad, szenvedélyes szeretkezés helyszíne lesz. A nők kulcsszerepet játszanak a szertartás lebonyolításában, a férfiak asszisztálnak nekik, mégis kiszolgáltatottan és megsegényenülten kerülnek ki a helyzetből. A nőiség megéléséről szól ez a darab, amelyet zsigereiben ad át. Az érzékekre hat ez a zenétől elrugaszkodó, érzéki, fantáziadús és rendkívül gazdag koreográfia.

Az est második táncművéhez élő zene társul, Lázár György játsza Liget György szétszéledő, modern hangzású zongoraművét (Musica ricercata) egy fekete zongorán, kérdés-felelet kapcsolatban van tehát hangszer és megszólaltatója, illetve a táncolt mű. Míg az első koreográfia a zsigerekre hat, ez kiszámítottabb, inkább az intellektust célozza meg. Önreflexió az alkotásról, az előadó-művészetről. A színpadképet egy fekete-fehér, felngyitott zongorabillentyűket formáló dobogó határozza meg, ezen táncolnak a fehérbe és feketébe öltözött szereplők, jelmezük a vásári komédiát idézi meg. Bohócok, cilinderes nevetgetők, elhagyatott műlovarnók és rövid szoknyás, mirtuszkoszorús menyasszonyok, fekete és fehér szmokingos férfialakok. Nők és férfiak arca egyaránt fehérre festett. Megjelenésük, mozgásuk a zongoradarabok játékát követi, kis csoportokban érkeznek, előadják magánszám-

kat, kokettálnak a valódi zongoristával. A táncosok színpadi jelenléte értelmezhető az egyes zongoraetűdöknek is, az egész tánc jelentheti magát a zeneművet. Az önreflexiónak ezt a teljességét fejezi ki Bozsik Yvette színpadra lépése is, aki egy cilinderes-szmokingos férfi alakját veszi fel, egy másik cilinderes alakkal érkezik, párban. A koreográfia sokszínűségét, játékosságát jelzi, hogy egyszer még egy óriási zongorahangoló eszközt és egy hangvillát is mozgásba hoznak, és machinálják a táncter bilentyűit, míg a zongorista a valódi hangszert bütököli. Igazi burleszk geg. Szervetlen eleme ennek a második koreográfiának, hogy az egyik fekete szmokingos férfialak, aki négy rövid menyasszonyi ruhába öltöztetett lánnyal adja elő miniszámát, erőszakot követ el az egyik lányon. Ál-

talános kritika lehet ez alkotói oldalról, egy fricska. Végül minden szereplő felvonul egy sorban, azután az összetartozó párok lesüllyednek. Bozsik és társa azonban ott marad a pordon, és felemelkedik. Ez a záró kép. Az alkotás édes mámora, a teremtés; kis öniróniával.

Mindkét koreográfia erőteljesen kezdődik és zárul, jól felépített, végig harmonikus, szimmetrikus, arányos. A fények fontos szerepet játszanak, a koreográfus biztos kézzel bánik a színpadi effektekkel. Letisztult, könnyed, az alkotó kézjegyét magán viselő, eredeti táncdarabok tárulnak fel a néző előtt. A színházszerűség megkönnyíti a befogadásukat, maradandó élményt nyújtanak és rögzülnek az emlékezetben.

A Budafoki Dohnányi Zenekarral

TARTOTT KÖZÖS BEMUTATÓT A FELEDI PROJECT

A Müpában december 16-án mutatták be a Varázsdoboz című művet a Budafoki Dohnányi Zenekar és a Feledi Project közreműködésével. A varázsdoboz című baletet Rossini zongoraműveinek hangszerezésével Ottorino Respighi állította össze. Egy doboz sok mindent rejt, különösen akkor, ha rajta keresztül átléphetünk egy másik, mesebeli dimenzióba. A mű főhőse egy játékvilágban próbál barátokat szerezni, s különféle bábokkal találkozik.

2018. január 26-án a Három Holló Színpadon lesz ismét látható Feledi János Idők folyamán című előadása, amit 2010-ben mutattak be az Egri Gárdonyi Géza Színházban. A darabot több városban is játszották: Szegeden, Pécsen és Nagyváradon. A budapesti közönség azonban négy évvel ezelőtt láthatta utoljára a Várban, az akkori Nemzeti Táncszínház épületében.

A GÓBI RITA TÁRSULAT az Aerowaves Twenty18 listáján

Fotó: Piti Marcell

A Góbi Rita Társulat Reptében című szóló táncelőadása bekerült az Aerowaves 20 leg-

jobb ideai táncprodukciója közé. Jövőre így ez a darab képviseli Magyarországot az egyik legjelentősebb nemzetközi kortárs táncrendezvényen, a Spring Forward Fesztiválon, amely 2018-ban Szófiában lesz.

A társulat a Reptében (Volitant) című produkciót 2017 májusában mutatta be Budapesten a Bethlen Téri Színházban. A szólóelőadás a „már nem itt” és a „még nem ott” köztes

állapotát mutatja be, s az átmenetek és a metamorfózisok világába kalauzol. Koreográfusa és előadója Góbi Rita, a különleges morzejelekre és repetitív zörejangokra építő zenéjét Szegő Dávid szerezte, a világítás pedig a cseh Pavla Beranová munkája. A darab koreográfiája a 2017 májusában, Valenciában rendezett Festival 10 Sentidos versenyen különdíjat kapott, és szerepelt a portugáliai Almada International Dance Festival programjában.

A Sopron Balett Táncrapszódiaja OROSZ MŰVÉSZEKKEL

Táncrapszódia címmel három egyfelvonásos balettel vitt színre december 9-én a Sopron Balett az anyaszínházában. Lángoló szív címmel önálló darabbal mutatkozott be az orosz Szaranszkból érkezett Alekszej Batrakov koreográfus, valamint két új, fiatal társulati tag, Darija Pisminceva és Andrej Potapov balettművész.

A másik mű Demcsák Ottó művészeti vezető ötlete nyomán készült a győri Rosta S. Csaba dzsesszzenekara, a RAS Q zenéjére, a görög

mitológia ismert története alapján, Labirintus címmel.

A koreográfus Demcsák Ottó szerint a mindennapi labirintusainkban létezve fontos kérdés, hogy képesek vagyunk-e a belső gonoszságot legyőzni szeretettel és szembe tudunk-e szállni a bűnnel, az önbecsapásainkkal.

A harmadik egyfelvonásos Rovó Péter munkája, a Mozart szelet. A közönség Wolfgang Amadeus Mozart zenéjére klasszikus alapokon

nyugó, ám modern szemléletű, vidám koreográfiát láthat a társulattól. A téma pedig nem más, mint az, hogyan készül és érkezik meg a színházba a nagyszerű.

30 ÉV, KÉP, NÉGY EMLÉKEZŐ

AZ ALAPÍTÓ, IMRE ZOLTÁN SZÜLETÉSNAPIJÁN, NOVEMBER 8-ÁN GÁLAESTTEL ÜNNEPELTE HARMINCÉVES JUBILEUMÁT A SZEGEDI KORTÁRS BALETT, AMELY FENNÁLLÁSA ALATT TÖBB MINT 120 DARABOT KÉSZÍTETT, CSAKNEM 30 ORSZÁGBAN TURNÉZOTT ÉS MINTEGY 150 TÁNCOSNAK ADOTT OTTHONT, INDÍTOTTA EL MŰVÉSZI KARRIERJÉT VAGY NYÚJTOTT SZÁMUKRA MEGHATÁROZÓ SZAKMAI ÉVEKET. KÖZÜLÜK NÉGYEN MESÉLTEK A TÁNCMŰVÉSZETNEK EGÉSZEN SZEMÉLYES ÉLMÉNYEKRŐL AZON A MŰPABELI FOTÓKIÁLLÍTÁSON, AMELY 30 KÉPBE SŰRÍTETTE A HÁROM ÉVTIZED ESEMÉNYEIT, FŐKÉNT SZÍNPADI ELŐADÁSOK PILLANATAIN KERESZTÜL. A MEGSZÓLALÓKBAN RÉGI, INTENZÍV ÉLMÉNYEKET HÍVOTT ELŐ EGY-EGY ÁLTALUK KIVÁLASZTOTT KÉP.

Interjúk és szöveg: Péli Nagy Kata

Homo Ludens

Prepeliczay Annamária: Sokat turnéztunk együtt, rengeteget szerepeltünk, egymásra voltunk utalva... sokan itt váltak komoly táncművésszé.

A Homo Ludens azért volt számomra nagy élmény, mert az öt fiú, aki táncolt benne, nagyon kedves kollégám volt. Sokat turnéztunk együtt, rengeteget szerepeltünk, egymásra voltunk utalva Tamással, Bubival, Sárközi Attilával, Kalmár Attilával és Topolánszky Tamással. Itt váltak komoly táncművésszé. A Homo Ludens koreográfusa Tamás volt, és fergetegesen jól táncoltak a kollégák. Egy év múlva eljöttem Szegedről, mert lejárt a 25 év. A hetvenes években a Pécsi Baletthez kerültem, Eck Imre vezetése alatt táncoltam sok-sok évet, utána következett a Győri Balett, és onnan ide, Szegedre szerződtem, ahol öt évet töltöttem el, sok szép szereppel megpakolva. Imre Zoltán nagyon kreatív volt és megtalálta a megfelelő egyéniségeket minden egyes szerepre. Nagyon szerették őt Szegeden a nézők is, sokat turnéztunk. A legizgalmasabb koreográfiák közé sorolnám a Négy évszakot, a Bolerót, a Stabat Matert, az Alvilági játékokat, az Angyali táncjátékokat, a Varázsdobozt. Ezeket a darabokat már nem játsszák, speciális alkotokra, egyéniségekre készültek és egész más volt a technikájuk, mint a mostaniaknak.

Sáremler

Kopeczny Kata: Azért szerettem Szegeden dolgozni, mert mindenkinél fontos szerepe volt. Senki sem volt soha háttérbe szorítva, nem volt úgymond kartáncos.

A Sáremler volt az első darab, amiben táncoltam, azt követően, hogy leszerződtem 1996-ban a társulathoz Szegedre. Akkoriban Tamás olyan műveket készített, amelyekben mindig többféle karakter jelent meg egyenértékűen. A Sáremlerben Sárközi Attilával egy fiatal párt alkottunk. Azokban az időkben szinte mindig ő volt a partnerem. Ezen a képen Tamás épp feldobálja a homokot, amely visszaesik rá. A színpadkép úgy nézett ki, hogy volt egy tízszer tíz négyzetméteres terület, ami homokkal volt feltöltve. A tér elején pedig egy kétszer tíz méteres vizes árkot alakítottak ki, a két térrészt pedig vékony damilok választották szét. Hátul a por, a homok és a férfiember, elől pedig a nők a vízben, a tisztaságban. A két világ pedig egyszer csak egy ponton összeért és onnan kezdődtek a duettek. Nagyon szerettem a Sáremlerben, hogy élő zenével adtuk elő. A Balanescu Quartet felvételéről adta a zenei alapot, és szegedi zenészek, köztük Mókus (Szirtes Edina) élőben közreműködtek.

Fotó: Révész Róbert

Szegeden mindenkinek fontos szerepe volt. Senki nem volt soha háttérbe szorítva, nem volt úgymond kartáncos. Valamennyi táncos karakteres szerepeket kapott. Volt, aki komolyabb feladathoz jutott, utána más kapott lehetőséget. Ezek szépen egyensúlyban voltak. Fix szerződéssel, 1996-tól 2002-ig voltam ott, de utána 2009-ig még állandó vendégként két évig visszajártam egy-egy bemutatóra. A karrierem meghatározó időszaka volt.

Koncert tangóharmonikára

Bodor Johanna: *A szenvedélynek egy olyan fokát éltük át, ami megmutatta, hogy örökké ezt az érzést kell keresnünk, amikor táncolunk.*

Táncoltam ebben a darabban, mi több, az asszisztense voltam. Az összes kollégánóm, és persze én is, halálisan szerelmesek voltunk az argentin származású koreográfusba, Roberto Galvanba.

Katartikus élmény volt találkozni azzal, ahogy az argentin tangót keverte a kontakttánc technikájával. Ebből az élményből sokáig éltünk. Piazzola zenéje, amely a darab alapját adta, abban az időben nem volt divatos, ráadásul a kontakttánc műfaja sem volt honos akkortájt Magyarországon. Egy sztori jut eszembe: izomlázunk volt, kék-zöld foltok voltak rajtunk, még nem tudtunk jól gurulni, kopogósan végeztük a kontakttáncot. Az emeléseket nagyon élveztük, de nem voltunk még rutinosak. Egy hónapnyi munka után tartottunk egy összpróbát a balett-teremben. Kimentünk, lihegtünk, minden bajunk volt, nem is akartunk szólni egymáshoz, tudtuk, hogy mindjárt jön a megbeszélés. Abban a kicsi térben, amely a régi szegedi balett-terem volt, kerestük a helyünket, nem néztünk egymás szemébe és úgy éreztük magunkat, mint a szemérmes szerelmesek, akik még nem vallhatják meg az érzéseiket. Roberto kijött, és elkezdett rajtunk nevetni, azt mondta, most először azért érzitek így magatokat, mert a kontakttechnikához

nagyon jól kell használni a levegőt, és ha jól csináljátok, a hormonok beindulnak és az adrenalin is megemelkedik. Ehhez hozzájött Piazzola, a tangó és a jól szerkesztett koreográfia. Egyszer csak összeért ez a négy elem, és katalitikus élményt adott. Soha nem fogom elfelejteni azt a fantasztikus energiát, ami akkor abban a teremben volt közöttünk. A szenvedélynek egy olyan fokát éltük át, ami megmutatta, hogy örökké ezt az érzést kell keresnünk, amikor táncolunk.

A hattyúk tava

Kalmár Attila: *Az ottani A hattyúk tava teljesen más volt, mint a klasszikus verzió, sokkal modernebb, progresszívebb a klasszikus feldolgozásnál. Meg volt az eleganciája a darabnak, az aurája, ami a kortárs szcénában nagyon ritka.*

Ezen az előadáson Rothbart szerepét táncoltam, Dóra néni (Uhrík Dóra) pedig a herceg anyját. Volt egy kis duettünk, amelynek a végét ábrázolja ez a kép. Elég ideges is voltam, pedig ez már nem a pályám elején volt, hanem a szegedi pályafutásom utolsó évadában, 2007-ben. Akkor volt húszéves a társulat. Az ottani A hattyúk tava teljesen más volt, mint a klasszikus verzió, sokkal modernebb, progresszívebb a klasszikus feldolgozásnál. Belülről is érdekes feladat volt, mert a nagy, heroikus érzelmeket vissza kellett fojtani. Egész más megfogalmazásokat kívánt, mint a nagyszínpadi alkotások. Egyszerűbb eszközökkel kellett dolgozni, és emiatt volt nehéz. De ha az embernek olyan jó partnere van, mint Dóra néni, akiből nagyon sok energiát lehetett meríteni, akkor könnyebb. Rothbart figurája valójában a Halált személyesítette meg. A herceg anyja kettősünkben nem látott engem, mintha megérintette volna a halál szele. Eleganciája volt a darabnak, aurája, ami a kortárs szcénában nagyon ritka. Számomra meghatározó szerepe volt a Szegeden eltöltött 18 évnek.

Szegedi Kortárs Balett: A hattyúk tava, a képen Kalmár Attila, Uhrík Dóra

Fotó: Dusa Gábor

Fotó: Révész Péter

Piazzola-Galvan: Koncert tangóharmonikára, Szegedi Kortárs Balett

Fotó: Révész Róbert

KATA

– KATARZIS, AVAGY A KETRECTŐL AZ ÁGYIG

Kovács Benjámin–Földi Béla: A makrancos hölgy – Pécsi Balett,
2017. szeptember 27., Nemzeti Táncszínház, Műpa

A PÉCSI BALETT AZT AZ ÉLETET BURLESZKNEK TEKINTŐ, EGYBEN PARADOXONOKBAN BŐVELKEDŐ SHAKESPEARE-VÍGJÁTÉKOT VÁLASZTotta a IX. PÉCSI NEMZETKÖZI TÁNCTALÁLKOZÓ NYITÓDARABJÁUL, AMELYNEK TÁNCADAPTÁCIÓJA A MŰPA KÖZÖNSÉGÉT IS MAGÁVAL RAGADTA KEDVESSÉGÉVEL, ELEGANCIÁJÁVAL, MELEGSÉGÉVEL, HUMORÁVAL, KÖRÜLBELÜL ÖT PERC ALATT. FÖLDI BÉLA KOREOGRÁFUS, A BUDAPEST TÁNCSZÍNHÁZ MŰVÉSZETI VEZETŐJE ELŐSZÖR DOLGOZOTT A TÁRSULATTAL.

Szöveg: Marx Laura | Fotó: Rajnai Rihárd

A vígjáték már pusztán a címével is az egekig képes korbácsolni a feministák indulatait, a női önfejűség, étvágy, bőbeszédűség, okosság, magány, agresszió, önállóság, netán hisztéria, egy szóval a „makrancosság” egyoldalú, a nőt levezető jelentés-összefüggéseinek a köztudatba való bebetonozásával. Érdekes ez? Azt hiszem, az. A darab a most szervezetileg önállóvá vált pécsi társulat interpretációjában igaz szerelemben és vidám táncban végződik, a csatát a konvenciókkal, a konvenciókkal szembeni konvenciókkal, az érdekekkel és a hatalmi tébollyal szemben a szerelem nyeri, éjjel, az ágyban. Hogy lelőjem a poént, a leginkább szívemarkoló jelenet Kata és Petruccio csodálatos, erotikus tánca a hatalmas piros lepedők között, ahol a szemünk láttára alakul ki a harmónia a korábbi ketrecharcos felek között.

A jó darab kimondja, amit titokban sejtünk, de a még jobb darab hinni is segít abban, amitől az életünk függ.

De Kata lenne az, akit mindig meg kell nevelni, akinek tanulnivalója van? Akinek behoznivalója, lemaradása, bűnhődnie van? Akinek át kell aludnia azt, ami kibíratatlan, aki egyedül marad, mert jobban fáj a szerelem, mint bármi más? A düh, a fájdalom, amely a szívben él, a patriarchátusban bélyeg. Holott van-e változás valódi düh nélkül? Kata dühös és magányos.

Miért? – kérdezi azonban a jámbor befogadó, talán titokban, önmagától: férfi nem lehet magányos, nem lehet makrancos? Miért nem szól a játék, tegyük fel, makrancos Jánosról? A nők azok, akiknek kell ketrecharc, éhkopp és pofon, hogy belássák, ki kinek a kije?

Őket kell a hajuknál fogva a porban hazavonszolni, őket kell a gyönyörtől megfosztani és a sarokba állítani, hogy aztán engedelmes asszonnyá váljanak? A feleségbántalmazás középkori irodalmi reprezentációi telis-tele vannak a „zsémbes nő féken tartásának” toposzával, gyakori, amit Petruccio Katával művel: a körülötte lévő élőket és holtakat leckézteti, gyilkolja, s kínozza, hadd tanulja meg az asszony, mi a fájdalom. Bizonyára nem ülhet a nő mindvégig a toronyban – ahogyan az előadásban is –, egyszer csak elő kell bújni, és ki kell állnia magáért. A kérdés az, miért megy a harc. Szeretetért, vagy gyűlöletből szállunk a ringbe?

A most 57 éves Pécsi Balett életében ez az esztendő a megújulást jelzi, egyben hűséget a mindennapi élet és az absztrakt művészet összefüggéseinek bemutatásához, valamint ahhoz, amit katharizisnak nevezhetnénk. Szerencse, hogy ebből az együttes nem enged, mint ahogy az igényesen kialakított, letisztult díszletezésből, a nagyra tárt színpadi térből, illetve a szimbólumok okos használatából sem.

Mindez szükséges volt, hogy ezt a sok száz éves – 1592-ben született – darabot, Shakespeare korai remekét élvezhetően, megrendítően és sokszor izgalmasan tárhassák a néző elé. Molnár Zsuzsa jelmeztervező csodálatos, élettől vibráló, korabeli szabásmintákat mai dizájnnal ötvöző jelmezeiben energikusan és ihletetten táncoló művészek csak néha keveregtek néhány perccel tovább egy-egy jelenetben, mint érzésem szerint kellett volna (időérzékünk nagy változásban van, ezt egy-egy rendezés mintha még nem venne teljesen figyelembe), és csak néha éreztem egy-egy mozdulatsort közhelyesnek.

A gáláns, reneszánsz kori szerelmi ideáltól való (látszólagos) elfordulást képviselő, a polgári, az érdekházasság eszményét megjelentető Petruchio és a csodaszép, kiismerhetetlen fúriaként színre lépő, hiperenergikus Kata két nagy szimbolikus térben, egy hatalmas ketreceben és egy hatalmas ágyban táncolja el a kettőjük közt alakuló kapcsolat stációit. Eközben a városka lakói, a kérők hada és persze Bianca nem mellékszereplőkként, hanem egyenrangú partnerekként mozognak a reneszánsz körtáncal keretezett darabban, a korabeli várost idéző, szép, arányos díszletek között.

„Végül győz az összetartozás, és mindenki úgy érzi, hogy nyert. A történet ma is aktuális, és az is marad, amíg ember él a földön. Megpróbáljuk a reneszánsz csodáját a 21. századi forma- és mozgásvilágon keresztül úgy bemutatni, hogy Shakespeare szelleme ne vessen el, de jelen világunk ritmusa nézőink »száját a fülükhöz, ülepüket pedig a székhez ragassza«”. (Földi Béla)

A koreográfus szavai a reneszánsz csodájára utalnak, de a mi körünknek is vannak csodái bőven. A két nem és a hatalmi pozíciók közötti csata az előadás tanúsága szerint sem dőlt még el, apák és lányaik, fiúk és szülei, a kérők és a lányok között továbbra is minden másodpercben vérre menő dráma és bohózat zajlik. Shakes-

peare Ludovico Ariosto I Suppositi (Az elcseréltek) című vígjátékából dolgozott a Makrancos megírásakor, és a csere, a felcserélhetőség, a helyettesíthetőség probléma mind mai napig, ezért felszabadító a darab végén a vidám, reneszánsz körtánc megint. Egy pillanatra a közösség jelenik meg, amelyben feloldódnak, vagy beleoldódnak az egyéni gondok.

Padova, Mantova, Pisa, kóbor tudósok, öregekkel kibabráló fiatalok, álöltözetek, bujkálások – minden, ami a zűrzavart tetézi, és egyben a bohózatot egyre mulattatóbbá teszi, a tánc univerzális nyelvén, a jazz, a klasszikus-balett és a modern tánc harmonikus ötvözetében pörög elénk Földi rendezésében, és meglep nemcsak a vidámsága, hanem az egyértelmű happy end természetessége, kimódolatlansága is. Uhrik Dóra profi dramaturgiája, költői jelenetváltásai, valamint a táncosok odaadó, ihletett mozgása valami nagyon fontosat mond nekünk ebben a ravasz és elgondolkodtató, egyben idilli és mély emberismeretről tanúskodó darabban. Géher István szerint Shakespeare, amikor elkezdte írni a Makrancost, még nem hitt, mire befejezte, már igen.

Mintha Földi darabja is ezt okozná, egy tánckapszula szegény hitetleneknek, nekünk: próbálja ki, aki tudja.

”

A táncosok odaadó, ihletett mozgása valami nagyon fontosat mond nekünk ebben a ravasz és elgondolkodtató, egyben idilli és mély emberismeretről tanúskodó darabban.

”

Nakajima Natsu

FÜST ÉS HAMU

Egy 74 éves butohtáncos utolsó külföldi turnéja

Nakajima Natsu: Like Smoke, Like Ash,
2017. szeptember 29., Nemzeti Táncszínház, Várkert Bazár

Mangi Kornélia interjúja

Nakajima Natsu butohtáncművésszel

Fotó: Pettendi Szabó Péter

A JAPÁN BUTOH ALAPÍTÓ MESTEREINEK – TATSUMI HIJIKATA ÉS KAZUO OHNO – ELSŐ NŐI TANÍTÁNYA ÉS A MŰFAJ MA ÉLŐ LEGIDŐSEBB TÁNCOSA, MEGHATÁROZÓ SZEMÉLYISÉGE, A 74 ÉVES NAKAJIMA NATSU LÉPETT FEL SZEPTEMBER VÉGÉN AZ V. BODY. RADICAL RENDEZVÉNYSOROZAT VENDÉGEKÉNT. LIKE SMOKE, LIKE ASH CÍMŰ DARABJA ELMONDÁSA SZERINT TALÁN AZ UTOLSÓ FELLÉPÉSE VOLT KÜLFÖLDÖN.

Hogyan fogalmazná meg a butoh esszenciáját, lényegét?

Akárhonnán közelítjük meg a kérdést, lényegében a butoh Japánban alakult ki. Vagyis egy egyedi, sajátos kultúrából fejlődött ki, s tükrözi a japán életszemléletet. Mivel mára az egész világon elterjedt, kissé megfelelnek a gyökéréről, az eredetéről.

Mik ezek a gyökerek? Első kézből tanulhatott a butoh alapító mestereitől, valamint végigkísérhette a csupán néhány emberrel induló művészeti kísérletezés japán avantgárd mozgalom má alakulását és nemzetközi sikerét. Mit gondol, mit veszített és mivel bővült a műfaj az eredeti eszmeiségéhez képest?

A kezdetekkor csupán tízen voltunk, egy szűk csoport. Négy évvel ezelőtt egy nagyszabású, németországi butohrendezvényen pedig már négy japán mester és mintegy száz követő vett részt. Ez elgondolkodtatott. Tulajdonképpen nem baj, ha változik a műfaj, de az idős butohtagok egyikeként úgy érzem, fontos emlékezni és megérteni, hogy ez a mozgalom Japánból indult. A kultúránkban a szabad az nem szabad, a mozdulat az a mozdulatlanúság. Vagyis ez az eszme, filozófia, életszemlélet a butoh szerves része. Németországban, a már említett rendezvényen, azt tapasztaltam, hogy a fiatal generáció nagyon technikás, jól képzett és szabadon értelmezi a műfajt. Számomra ez a fajta szabadság már nagyon önző.

Lépjünk vissza a kezdetekhez! Hogyan talált rá erre az akkor új irányzatra, és mi készítette arra, hogy csatlakozzon tanítványként Tatsumi Hijikatahoz?

Mielőtt elmentem a Hijikata Stúdióba, Masami Kuniánál, a japán tánc másik úttörő képviselőjénél tanultam. Mary Wigman, vala-

mint a háború előtti német táncirányzatok hatásai érződtek az óráin. Számomra ezek kiképzésszerű, nem igazán érdekes, fantázia nélküli tánclások voltak. Fiatalként szerettem volna olyasvalakit találni, akit szívesebben követek. Ekkor született meg Hijikata Forbidden Colours (Tiltott színek) című előadása, amely akkor egy nagyon botrányos darabnak számított. Én nem láttam, de a hallottak alapján érdekelni kezdett a Hijikata Stúdió és Kazuo Ohno tevékenysége. Bekopogtam hozzájuk, és megengedték, hogy nőként csatlakozzak. A két mester irodalommal is foglakozott, olyan témákat érintettünk, mint például a homoszexualitás. A hétvégi estén összegyűltünk a Hijikata Stúdióban, közösen olvastunk, utána hosszasan beszélgettünk. Majd Kazuo Ohno dobolt, és mi improvizációval fejeztük ki az olvasottakkal kapcsolatos érzéseinket.

Egy korábbi interjújában azt nyilatkozta, hogy Hijikata és Kazuo nagyon különbözők voltak. Hijikata zseniális koreográfus, rendező és egyfajta sámán volt, Kazuo pedig rendkívüli táncos. Mitől voltak különlegesek?

Kazuo Ohno egyáltalán nem tanított tánctechnikát. Emlékszem az első napra, egy témára improvizáltunk. Azt mondta: képzeljétek el, milyen a falon belül. Az előző tanáromnál, Masami Kuniánál nem használhattam a fantáziámat, de itt használnom kellett, ami nagy élmény és élvezet volt a számomra.

Hijikata ebben az időszakban tulajdonképpen nem sokat tanított, mivel egy belső változást élt át. Viszont szombat és vasárnap estenként, amikor Kazuo Ohno elment, mi ott maradtunk a stúdióban, amely egyfajta központi helye volt az akkori avantgárd művészeknek. Ittünk és hajnalig beszélgettünk.

Hijikata stílusa ezt követően nagyon megváltozott. Egy különleges technikát fejlesztett ki, egy rendszert, amely egyfajta szótára a testnek. Tudtuk, hogy átalakult az alkotási módszere, de nem értettük, hogyan működik. Nagyon felkeltette az érdeklődésemet, s miután meghívott vendégtáncosának, elsajátíthattam ezt az új, lenyűgöző rendszert. Hijikata már nem szorgalmazta, hogy a növények improvizációt használjanak, Kazuo Ohno viszont továbbra is erre helyezte a hangsúlyt. Hijikatától rengeteget tanultam az alkotásról, egy előadás elkészítéséről, Kazuo Ohnótól pedig a táncolásról, a táncról. A kettő együtt alkotott tökéletes egészet.

A butohmozgalom gyorsan fejlődött, és ön már 1969-ben megalapította saját társulatát, a Muteki-shát. Koreográfiáival a hazai és nemzetközi színtereket egyaránt meghódítva hatalmas sikereket ért el. Mikor döntötte el, hogy önálló karrierbe kezd?

Már a legelején. Az első darab, amit készítettem, nagyon emlékeztető és tanulságos volt: Hijikata felajánlotta, hogy megcsinálja a koreográfiát, de visszautasítottam. A többi tanítvány sokkal jobban követte őt, én viszont nagyon arrogáns és gögös voltam. Magam akartam csinálni mindent. El is kezdtem húsz táncossal a munkát, de napról napra egyre kevesebben lettek, míg végül hárman maradtak. Félttem, hogy nem tudom megcsinálni az előadást. Hijikata is aggódott, néhány héttel a premier előtt megkérdezte, hogy lemondjuk-e. A jegyeket viszont már eladták. Nem akartam meghátrálni, rájöttem, hogy bolond voltam, és még nagyon sokat kell tanulnom.

A nyugati kritikák egy része azt mondja a butohról, hogy hivat képez a színház és a tánc, valamint a tradíció és a modern között. Véleménye szerint mennyiben épít a japán tánc tradícióira, milyen mértékben merítkezik belőle és használja ezeket a hagyományait?

A butoh egy mixtúra, egy egyveleg. Csodálatos tradicionális színházaink és színművészetünk van, például a kabuki, a nó színház, a butoh azonban más. Nem hagyományos, de a modern szó sem illik rá, mivel nem másolja a nyugati táncstílusokat, hanem megtalálta a helyét a kettő között. A mi generációnk idejében Japán nagyon gyorsan nyitott a nyugati világ felé, viszont kettős kultúrája volt. A hagyományokat szigorúan követő északi országrész életformája és a nyugati divatirányzatokat követő ruhákat, zenéket, táncokat használó déli területek kultúrája. Mindezek ellenére mélyen legbelül mindannyian ugyanolyanok vagyunk, japánok, a közös, megtépzott történelmünkkel.

Most 74 éves, de a színpadon pillanatok alatt kislánnyá változik. A kor egyáltalán nem volt korlátozó vagy beskatulyázó, kortalannak tűnt. Hogyan lehetséges ez?

Mostanában azon gondolkodom, hogy abbahagyom a külföldi fellépést, turnézást. Úgy érzem, ez volt az utolsó előadásom külföldön. Én is szeretnék örökké táncolni, mint ahogy Kazuo Ohno tette, a testem azonban elkezdett ellenállni, sikitani. Nem tudom, mit hoz a jövő, de a mai este nagyon emlékeztető volt számomra.

Végül is mi a butoh az ön számára?

Csak egy tánc. Az életem.

Nakajima Natsu

”

A butoh a második világháborúban vesztes Japán társadalmi hangulatának, érzésének kivételése a tánc egy sajátos műfajában. A nyugatról beáramló modern stílusokkal, műanyag divatokkal, művészeti irányokkal szemben életre hívott kortárs, avantgárd mozgalom, amely a hagyományokra épít. Japán traumájának megfogalmazása, a helyzettel szembeni békés ellenkezés, lázadás.

”

HIR-O,
Várnagy Kristóf

AZ ÚJRAMONDÁS BELSŐ KÉNYSZERE

Frenák Pál: HIR-O. / Compagnie Pal Frenak,
2017. november 11., Nemzeti Táncszínház, Műpa, Fesztivál Színház

FRENÁK PÁL ÉLETMŰVÉNEK MINDEN BIZONNYAL AZ EGYIK LEGFONTOSABB IHLETŐ FORRÁSA A JAPÁN KULTÚRA ÉS A BUTOH HAGYOMÁNYA. A TRAUMÁK FELDOLGOZÁSÁRA HIVATOTT „SZOCIOTÁNC” HOSSZÚ ÉVEK ÓTA OTT PULZÁL A KOREOGRÁFUS MUNKÁIBAN, NINCS EZ MÁSKÉNT A HIR-OBAN SEM, AMELY MÁR CÍMÉBEN IS HORDOZVA (HIROSIMA) A JAPÁN TÖRTÉNELEM FÁJDALMAS KORSZAKÁT, KÍVÁNJA TOTALIZÁLÓ ÉS ABSZTRAHÁLÓ MOZDULATSORRÁ TENNI.

Szöveg: Kovács Péter

Fotó: Jókuti György, Futár Ernő, Mészáros Csaba, Zelko Csilla

Walt Whitman, a korszakalkotó 19. századi angol költő egész életében a Fűszálak című kötetét írta át újra és újra. Megteremtette vele a modern költészetet. Kertész Imre, Nobel-díjas magyar írónk teljes életművét a holokausztra való folyamatos reflexió járta át. Művei új megvilágításba helyezték a 20. századi történelem e – minden bizonnyal – legsötétebb pontját. Van ezen alkotókban valami legyőzhetetlen kényszer: az újramondás, az ismétlés kényszere. Vannak olyan témák, amelyeket állandóan szükséges újramondanunk. És alkotók, akik ezt megteszik. Frenák Pál pedig minden bizonnyal közéjük tartozik.

Voltak korok, amelyekben a szerzetesek állandó jelleggel, újra és újra ugyanazokat a szövegeket olvasták. Nem tartották ezeket sem felületesnek, sem avítottak, mert meg akarták érteni a lé-

nyezet. És ahhoz mélyre kell menni, visszatérni folyamatosan az origóponthoz, morzsolgatni a szavakat, „megrágni” őket ezerszer. Frenák – kortárs koreográfusként és gondolkodóként – számomra sokkal inkább a középkori szerzetesek figurájára emlékeztet. Azokhoz, akikben megvolt a bátorság, a kitartás és a lelkerő, hogy képesek legyenek mindig nyitottnak lenni ugyanazon mondatokra, amelyeken már ezerszer végigsiklott a szemük. Ezen atitűdnek látható módon megvan a kálváriája. Hiszen a fogyasztás korát éljük, amelyben állandóan meg kell újulni, mindig mást kell mondani, sziporkázni kell, akár egy csillagszóró. Aki nem így tesz, könnyedén válik a kritikusok martalékává, akik folyamatosan az újdonság imperatívuszát szajkózzák. Egyetlen működőképes út marad, a belső bátorságé, amely nem megfelelően akar, hanem önmagá számára hitelesnek maradni.

Frenák új darabja – a címben is megidézve – a japán kultúra legerőteljesebb 20. századi traumáját, Hirosimát helyezi a közép-pontba. Noha ihlető forrásként, mint annyi más darabnál is, megtalálunk egy-egy könyvet vagy filmet (jelen esetben Alain Resnais Szerelmem, Hirosimáját, illetve Imamura Shohei Fekete esőjét), az ezekkel való kapcsolat legalább annyira lényeges, mint a tőlük való eltávolodás. Az előadás a korábbiaktól eltérően több táncost helyez színpadra, a tizennégy szereplős műben Frenák táncosai a Magyar Táncművészeti Egyetem végzős hallgatóival, illetve Lőrinc Katalin Harangozó Gyula-díjas táncossal egészülnek ki.

A színpad – hasonlóan a koreográfus számos darabjához – a végeletekig lecsupaszított, ebből fakadóan az ott elhelyezkedő elemek még inkább hangsúlyossá válnak. A tér üressége ebben a kontextusban önmagában a trauma hordozójává válik, az atomvillanás nyomán bekövetkezett pusztítás nem csupán az ott élőkben, hanem a környezetben is jelentős károkat okozott. A hiány vibrál a színpadon, lennie kéne valaminek, ami még sincs. Az üresség itt nem a lehetőségek helye, nem tabula rasa, hanem a létezésre mondott drasztikus tagadás vizuális reprezentációja. Ezen térbe eresztődnek le a darab során a változó számú bambuszrudak, amelyekkel a táncosok folyamatosan interakcióba lépnek. Nem szimpla növények ezek, hanem olyan szimbolikus tartalmak, amelyek Indiától Japánig szerves részét képezik a kultúráknak, egyúttal önmagukban is ott hordozva belső feszültségüket. Hiszen a bambusz a barátság és a menedék fája, valamint az első ágyúk fő alkotóeleme. Egyszerre béke és háború tehát, hasonlóan az emberhez. Fukushima / Hirosima / fa árnyék nélkül júniusban – írja Suzuki Shin'ichi az egyik haikujában. Nincs árnyék, nincs menedék – ahogyan a bambuszrudak sem adnak enyhét a HIR-O színpadán. De támaszt sem képesek nyújtani, hiszen állandóan mozgásban vannak, forognak a földhöz rögzítve. A táncosok pedig kapaszkodva, forogva, elveszítve egyensúlyukat, zuhannak le újra és újra a bambuszrudakról. Hiszen ez 20. századi történelmünk legfájdalmasabb tapasztalata: akkor is élni próbálunk, amikor már minden elveszett, akkor is kapaszkodunk, amikor remeg a lábunk alatt a föld; az atombomba árnyékában, a haláltáborok csendjében. Amit Frenák oly drámaian megfogalmaz, az az emberben lévő megmagyarázhatatlan élni akarás, amely a teljes sötétség közepette is magányos gyertyaként lobog, még ha olykor alig látni is fényét. A darab középpontjának elgondolkodtató mozzanata a kimonóje-

lenet, amelyben a táncosok a japán kultúra szimbolikus ruhájába rejtve vonulnak fel és kapcsolódnak egymásba a színpadon. Férfi és nő között nincs különbség, ugyanazon ruhát viselik. Hiszen vannak az életnek olyan pillanatai, amelyekben nem számít a nem, a vagyon, a rang – a fájdalomban és a tragikumban egyenlők vagyunk. A kimonós alakok a nézőknek hátat fordítva kapaszkodnak össze, hogy egymás után egy pillanat erejéig kibújjanak a ruhájukból, majd újra felöltésük azt. A kimonók azonban nem hullanak össze a kibújás pillanatában, hiszen az összekapaszkodó táncosok megtartják őket, nem engedik lehullani. Gyönyörű pillanatot láthatunk, amelyben a közösség nem enged összeesni, akkor is tart, amikor minden erőnk elfogyott. Mintha Radnóti Erőltetett menetének zárósora vibrálna a táncosok mozdulatsoraiban: „Ne menj tovább, barátom, kiálts rám! s fölkelek!” Kell olykor egy kiáltás, vagy épp egy támogató kar, amely képes továbbvinni minket. De a következő pillanatban már ott ropog a puska hangja a levegőben, kezdődik újra, vagy épp folytatódik tovább a hajsza az életért. Felkelünk és visszahullunk, kapaszkodunk és egyensúlyunkat veszítjük ebben a felfokozott körforgásban, amely kegyetlen gigácsi malomként darál be mindent és mindenkit. Talán az egyetlen reményt adó pillanat a műben, amikor a kiüresedett színpadon Lőrinc Katalin vonul át fehér ruhában, gésákhoz hasonló lassúsággal a színpadon, szinte nem is látjuk a mozdulatait. Mert a reménynek valamilyen formában meg kell lennie. Kell lennie valaminek, amiben higgyünk, ha minden megszűnik körülöttünk. Ennek a kellnek a jelenléte hivatott ellenpontozni a darabban végig ott működő feszültséget és tragikumot.

Frenák repetitív módon sokat ismétel. Nem csupán a HIR-Ön belül, hanem az életművében is. Táncosainak mozdulatsorai újra és újra feltűnnek a darabokban. De ha csupán a mozdulatokat nézzük, elszalasztunk valami mérhetetlenül fontosat. Annak az esélyét, hogy megértsük azt a narratívát, amely a korábbi darabjaira visszatekintve egyértelműen jelen van minden mozzanatban. Mert Frenák bizonyos értelemben mindig ugyanarról beszél. Az emberi fájdalomról, a traumákról, a hatalom különböző formáiról, amelyek olykor létünket kérdőjelezik meg. Öncélúság lenne ez? Semmiképp nem gondolom annak. Sokkal inkább a megszólalás belső kényszerének, hiszen ezekről minden időben szükséges beszélni. Újra és újra felhívni a figyelmet, hogy amíg a kultúrát az embertelenség és a kegyetlenség járja át, amíg a zsarnoki hatalom

HIR-O,
MTE-csoport

”

A kimonós alakok a nézőknek hátat fordítva kapaszkodnak össze, hogy egymás után egy pillanat erejéig kibújanak a ruhájukból, majd újra felöltsek azt. A kimonók azonban nem hullanak össze..., hiszen az összekapaszkodó táncosok megtartják őket, nem engedik lehullani. Gyönyörű pillanatot láthatunk, amelyben a közösség nem enged összeesni, akkor is tart, amikor minden erőnk elfogyott.

”

HIR-O, Maurer Milán

kisemmiz és desktruál, addig felelősségünk nem hallgatni, hanem újramondani ezeket. Ha csak másolást, copy-paste-et látunk, leginkább önmagunkat csapjuk be. Úgy teszünk, mintha erről már nem kellene szólni. Mintha már elmúltak volna a vészterhes idők, és mindez pusztán a múlt lenne, amit igyekszünk elfeledni és kitö-

rölni. De Kertész Imre figyelmeztet rá, hogy ahogyan a soá által olyan jelenség jött létre a világban, amelyen tragédiákat elképzelni sem tudtunk korábban, úgy igaz ez Hirosimára is. Nagy szerencse, hogy van, aki akkor is emlékezik és emlékeztet a traumákra, amikor elfeledtük azokat. Frenák Pálnak hívják.

A darab következő előadása: 2018. február 17., Müpa

FELVÉTELI 2018/19

**Magyar
Táncművészeti
Egyetem**

balettművész előkészítő
4. OSZTÁLYOSOK RÉSZÉRE

néptáncművész előkészítő
8. OSZTÁLYOSOK RÉSZÉRE

**táncművész szak (BA)
színházi tánc specializáció**
10-12. OSZTÁLYOSOK RÉSZÉRE

**táncművész szak (BA)
balettművész specializáció**
10-12. OSZTÁLYOSOK RÉSZÉRE

www.mte.eu

1145 Budapest, Columbus u. 87-89.

Postacím: 1592 Budapest, Zuglói 1. Pf. 472.

+361 273 3434

titkarsag@mte.eu

DÉL-KOREA TÁRT KAROKKAL VÁRJA AZ EURÓPAI TÁNCMŰVÉSZETET

PAMS – PERFORMING ARTS MARKET IN SEOUL, 2017

A KOREAI ARTS MANAGEMENT SERVICE SZERVEZÉSÉBEN AZ IDÉN 12. ALKALOMMAL RENDEZTÉK MEG A SZÖULI ELŐADÓ-MŰVÉSZETI VÁSÁRT. A PAMS ELSŐSORBAN A HAZAI ELŐADÓMŰVÉSZEK NEMZETKÖZI MEGISMERTETÉSÉT SEGÍTI ELŐ, DE VISZONOSSÁGI ALAPON TERET AD A VILÁG SZÁMOS ORSZÁGÁBÓL ÉRKEZŐ PRODUKCIÓKNAK IS, S NEM UTOLSÓSORBAN ÖSSZEKÖTI A SZAKMAI SZÁLAKAT, LEHETŐSÉGET AD A KAPCSOLATÉPÍTÉSRE.

Szöveg: Vincze Dániel | Fotó: Vincze Dániel

Dél-Korea fővárosában, Szöulban már az esemény hivatalos nyitánya is rendhagyó volt. A vásárt Do Jong-hwan kulturális, sport- és turisztikai miniszter nyitotta meg, majd az egyik legnépszerűbb koreai kortárs táncscsoport, a SIGA következett. Ezután minden résztvevő rózsaszín PAMS-logós lufit kapott, és egy brazil batucadacsapat dobolásával kísérve áthaladt a vásár helyszínére. A színes és nemzetközi programsorozat nyolc helyszínén mutatkozhattak be Dél-Korea legjelentősebb kortárs előadói. A nemzetközi élvonalból olyan produkciókat válogattak be a szervezők, amelyek méltók egy rangos esemény színvonalához.

A hatnapos rendezvényre mintegy kétezren regisztráltak. Előadók, alkotók, művészeti szervezetek, befogadó intézmények, fesztiválszervezők, menedzserek, diákok és érdeklődők váltottak jegyet a délutánonkénti és az esti bemutatókra. Ezekon kívül úgynevezett pop-up stage-eken rövid performanszokat élvezhetett a közönség, amelyek csupán ízelítőt adtak egy-egy programból. Az idén Latin-Amerika volt a fókuszban, Chiléből, Braziliából érkeztek együttesek.

Mint minden vásáron, itt is kulcsszerepe volt a kapcsolatépítésnek, amelyre a különböző szimpóziumok adtak alkalmat. Itt lehe-

tett megismerkedni egyebek mellett a globális trendekkel, itt zajlott az információcsere és kötődtek szakmai együttműködések. Speed-datingekre a fesztiváligazgatókkal, valamint a befogadó intézmények és szervezetek képviselőivel folytatott beszélgetésekre mindössze 15 percet biztosítottak. Három nap alatt több mint 300 ilyen eszmecsere zajlott le.

Jómagam számos intézményi vezetővel beszélgettem, s hogy csak egy példát mondjak: a Sejong Center for the Performing Arts menedzserétől megtudtam, hogy három színházuk van, a legnagyobb 3022 fős befogadóképességű, és évente két fesztivált is rendeznek, ahová tárt karokkal várják a nemzetközi táncgyütteseket. Koreában minden este megtelnek a színháztermek, legyen ott tradicionális koreai táncelőadás vagy K-pop-koncert.

A vásár dominánsan a kortárs előadóművészekről szólt, csupán a Koreai Tradicionális Nemzeti Táncgyüttes előadása volt kivétel. Noha a rendezvény elsősorban a koreai kultúrát népszerűsítette, képviseltették magukat a külföldi művészek és szervezők is. Európából számos táncgyüttes, szervezet foglalt bemutatóközfülkét magának. 2018-ban az Európai Unió művészete kerül fókuszba, így érdemes még idejében regisztrálni.

Táncok Digitáliában

AI_am: AI am here – 2017. október 10., Trafó
– A produkciót a CAFe Budapest Kortárs Művészeti Fesztivál programjaként mutatták be. Huang Yi & Kuka – 2017. október 5–6., Trafó

Huang Yi: Kuka

A DIGITÁLIS KULTÚRA ELEMEI NEMCSAK A HÉTKÖZNAPJAINKAT VÁLTOZTATJÁK MEG GYÖKERESEN, HANEM A TÁNCMŰVÉSZET ALKOTÓINAK ESZKÖZTÁRÁT IS BŐVÍTIK. ENNEK APROPÓJÁN ADOTT TERET OKTÓBERBEN A TRAFÓ KÉT ELŐADÁSNAK IS: HUANG YI TAJVANI TÁNCOS KORSZAKALKOTÓ KOREOGRÁFIÁJA – AMELYET VÉGRE A HAZAI KÖZÖNSÉG IS MEGTEKINTHETETT – EMBER ÉS ROBOT PÁRBESZÉDÉT KÍVÁNTA SZÍNPADRA ÁLLÍTANI. VALENCIA JAMES BARBADOSI SZÁRMAZÁSÚ, HAZÁNKBAN ÉLŐ KOREOGRÁFUS PEDIG MŰVÉBEN A VIRTUALITÁS ÉS A MESTERSÉGES INTELLIGENCIA MŰVÉSZI DINAMIKÁIT JÁRTA KÖRÜL.

Szöveg: Kovács Péter

Huang Yi gazdag családban született, de a hirtelen elszegényedés, a nehéz gyerekkor, valamint szülei öngyilkossági kísérlete nyomán egyre inkább gépnek érezte magát, aki minden utasításnak engedelmeskedik. E nehéz terhek ihlették az előadást. Yi a Kuka cég ipari robotját hívta segítségül, amelynek mozgását a végtelenségig kicsiszolt precizitással, hosszú órákon keresztül programozta. Egyetlen perc mozgáson 10 órán keresztül dolgozott. Ebből bontakozott ki az alkotás, amely több díjat kapott, és a 2013-as Ars Electronica rendezvény nyitóelőadása volt.

A koreográfia alapkonceptiója az ember és a gép közötti interakció, ezt látjuk a színpadon, a találkozás és egymás felfedezésének motívumát a kezdőképben. Egy végtelenségig sematizált alak, szaggatott mozgás és a gépre jellemző, éles hang kapcsolódik Kuka minden mozdulatához, a robotkar vége pedig egyetlen fénynyalábot tart. Bármennyire nem emberi ez az alak, befogadóként humanizáljuk a táncossal kapcsolatba lépő, mechanikus tornyot. A mozdulatai mögött elkezdjük érezni a kíváncsiságot, az odafigyelést, a félelmet, vagyis mindazon dolgokat, amelyek emberi mivoltunkhoz kapcsolódnak. Egy kortárs pas de deux bontakozik ki előttünk, lassú és szaggatott mozdulatsorokkal, amelyben ember és gép kettőse járja ezt a lassú, drámai táncot. Mindez tökéletes zeneválasztással párosul, hiszen a mű lassú lökötését a kiváló észt kortárs zeneszerző, Arvo Pärt csodás zongoradarabja, a Für Alina teszi feledhetlenebbé. A koreográfia során a robotkar végződése folyamatosan változik, az elem-lámpa mellett látunk piros lézerfényt, valamint egy kamerát, amelynek képe a falon lévő vetítővászonon is megjelenik, ezáltal a néző a ro-

Fotó: Szabó Roland

bot szemével is láthat. A mű lökötését egyedül a gép időnkénti átszerelése szakítja meg, de ez sem gyengíti végtelenségig kicsiszolt alapkarakterét. A legerőteljesebb rész minden bizonnyal az alkotás záróképe, amelyben két táncos ül egy széken Kuka előtt. A robotra szerelt lézerfény hirtelen a táncosokra fókuszál, akik ennek hatására elmozdulnak abba az irányba, ahová a lézerfény vezeti őket. Az ember helyét két kiborg veszi át, akiknek szerelmi táncát Kuka koreografálja. Ha a mű egyfajta szellemi és művészi öntudatra ébredés története, akkor izgalmas a feltevés, hogy a művészet nem csupán az ember antropológiai sajátossága, hanem a gépe is. Az bizonyos, hogy ember és gép a darab narratívájában közelednek egymáshoz, az ember elkezd egyre inkább robottá válni, a robot pedig érzékeny és „gondolkodó” alkotóvá lép elő.

Képes egy gép valóban érezni? Alkalmas arra, hogy művészi tevékenységet végezzen? E kérdések nem csupán Huang Yi darabjában érhetők tetten, hanem Valencia James munkáiban is. Valencia 2013 óta végez több emberrel művészeti kutatásokat a tánc és a mesterséges intelligencia összefüggései kapcsán. A Trafóban bemutatott AI am here című darabja még egy lépést tesz előre

a digitális kor lépcsőjén, amikor a virtualitás és a mesterséges intelligencia művészi dinamikáit járja körül: Az előadás alapkonceptiója rendkívül inspiratív: egy mesterséges-intelligencia által vezérelt, kivetített – és olykor formátlanná váló – alak, avatár lép kapcsolatba a táncossal a rajta található érzékelők segítségével, így alakul ki kettejük között az az interakció, amely a koreográfia gerincét adja. A projekt mögött egy több embert összefogó kutatócsapat áll, beleértve Valencia férjét, Bognár Botondot, és ennek tagjai folyamatosan vizsgálják a tánc és a mesterséges intelligencia kapcsolatát. Ahogy a koreográfus egy interjúban fogalmazott: „Ez a digitális alak képes kiváltani belőlem érzelmeket: a mozgását figyelve olyan empatikussá válok, hogy meg tudom fejteni egy-egy mozdulatából, hogy mit »érezhet«.” (Fidelio, 2017. október)

Izgalmas és jövőbe mutató ötlet, amelyre a koreográfia épült, egyúttal azonban fájó hiányokat is kelt a nézőben. Kevésbé tudjuk, hogy mikor kezdődik a darab, hiszen a kapunyitás után bent ülve még jó negyedórán keresztül nézzük, hogy a táncosok nyújtanak, a darab egyes mozdulatsorait próbálják és a technikát állítják be. Hajlamosak lennénk felvetni, hogy egy kortárs előadás épp ezeket a kereteket igyekszik lebontani, ha éreznénk, hogy mindez szer-

ves részét képezné a koreográfiának. De nem az... Mintha egy zenekar hangolását látnánk a színpadon, éppen azt, amit egy profi együttes igyekszik elrejtetni, hogy a koncert kezdetekor minél nagyobb hatást érhesen el. Itt azonban látható módon a technika hangolásának vagyunk szemtanúi, ez pedig nem erősíti a produkciót. A nyitókép alatt az emberi lélegzet ritmikája és az elektronikus zene lökötése úszik a fülünkbe, a vásznon pedig lassan emberi alakot ölt egy sematizált digitális figura, az avatár. A néző várakozással tekint az ember és gép között kibontakozó interakcióra, ezen elvárás azonban meglehetősen kevésbé teljesedik be. A Valencia mellett lévő két táncos (Lakatos-Varga Boglárka, Nea Landin) mozdulatsorai ugyanis tisztázatlanok és pontatlanok, elnagyoltak, s főképp elvonják a figyelmet arról, aminek valójában fókuszba kellene kerülnie. A táncos és az avatár között kibontakozó dialógus lassan észrevehetővé válik, mire azonban ezt felfedezzük, a figura atomjaira hullik szét, s valamiféle formátlan lökötés és sodródás lép a helyébe. A vetített képen látható atomok fluid formákká való összeállásában mozgás ugyan felfedezhető, tánc azonban meglehetősen kevésbé. És sajnálatos módon ez a szál válik uralkodóvá, mintha egy zenelejátszó program vizualizációját látnánk, innentől viszont a vetített kép pusztá háttérre, középszerű látványelemmé silányul. Nézőként pedig beteljesítetlen elvárásokkal távozzunk az előadás után: a valós párbeszéd helyett csupán látványelemeket kapunk, amelyben nehéz felfedeznünk a táncos és a mesterséges intelligencia között kibontakozó improvizációt. Izgalmas alapkonceptió, amelyet azonban ez az előadás meglehetősen kevésbé tud kibontani.

KORTÁRS NÉPTÁNC | 2017

XVII. Kortárs Néptánc – Martin György Néptáncszövetség,
2017. október 27., Müpa, Fesztivál Színház

A MAGYAR NÉPTÁNC KORTÁRS FORMÁBAN VALÓ SZÍNPADI MEGJELENÍTÉSE ÓRIÁSI VÁLTOZÁSOKON MENT ÁT AZ ELMÚLT ÉVTIZEDEKBEN. MÍG A MÁSODIK KOREOGRÁFUSI GENERÁCIÓ IDEJÉN (A 60-AS, 70-ES ÉVEKBEN) KÉT ÉLESEN ELKÜLÖNÍTHETŐ TÁBORRÓL BESZÉLHETTÜNK (AUTENTIKUS, ILLETVE TÁNCSZÍNHÁZI IRÁNYZAT), ADDIG MÁRA EZ A HATÁRVONAL TELJESEN ELMOSÓDOTT.

Szöveg: Fodor Zsófia | Fotók: Gorács József

Manapság kifejezetten merészségnek számít klasszikus értelemben, minden ízében autentikus produkcióval megjeleníteni a nagymúltú Szolnoki Országos Néptáncfesztiválon vagy a Zalai Kamaratánc Fesztiválon; díjat, elismerést nyerni pedig jóformán csak mögöttes tartalmat, újítást, kreatív megközelítést hordozó alkotással lehet. Így nem csoda, hogy az éllovas autentikus táncműhelyekből kerülnek ki a legszínvonalasabb kortárs produkciók is, ezzel folyamatos színvonal-emelkedést eredményezve a két-évente megrendezendő antológiás műsorának.

Vajon mi az, amitől átlépünk egyik kategóriából a másikba? A gondolati sík? A mozgáskészlet? A szcenika? A zene?

Az alkotók más-más komponens megragadásával, és annak új, megszokottól eltérő köntösben való ábrázolásával igyekeznek alkotásuk kortárs mivoltát érzékeltetni.

Diószegi László Fénytánc című koreográfiájában például a néptánc világtól idegen megvilágításokat, fényeket és azok zenei fel-

építést követő változásait helyezi főszerepbe; modern, kortárs dimenzióba téve ezzel az örköi férfitáncot.

Horváth Zsófi ismét népi gyerekjátékokból eredő intuíciókat, egyedi belső hangulatvilágot jelenített meg a színpadon, ezúttal a Szinvavölgyi Néptáncműhely előadásában. Az eddig autentikus néptáncban remekelő leánykart jó volt teljesen más szerepkörben látni. „Szerelmi varázslásukkal” bájta, fiatalságot, frissességet sugároztak, viszont az összeállítás nem mutatott túl az alkotó előző években színpadra került koreográfiáinál.

Turi Endre és *Farkas Tamás* is egy forradalmi esemény színpadi megjelenítése érdekében kísérletezett a magyar néptánc kincs átdolgozásával. A Somogy Táncegyüttes a zene, a viselet, a mozdulatvilág egyöntetű, óvatos „táncszínháziasításával”, valamint egyértelmű szimbólumok felvonultatásával keltette életre az 56-os forradalom eseményeit. Az aradi vértanúk sorsa ennél gazdagabb művészi eszközökkel tárult elénk a Tabán Táncegyüttes tolmácsolásában. Ismét nem sikerült elszakadni a forradalmi téma fe-

szülségének életre keltésére minduntalan használt ritka fogásolás dallam- és mozdulatvilágától – amelyről mindig a Muzsikás Együttes 1982-es albuma (*Nem úgy van most, mint volt régen*), illetve Zsuráfszky Zoltán koreográfiája (*Hidegen fújnak a szelek...*) jut eszünkben –, viszont a fogság összetettségének különböző egyéniségekkel, táncanyagokkal való megjelenítése kifejezetten kreatív megoldásnak mondható, és egy színfoltja volt a produkciónak.

Szintén forradalmi témájú műsor egy részletét láthattuk *A mélységből kiáltok* című darabban, amely – *Appelshoffer János* korábbi koreográfiáiban is már megjelenő – kötődés-búcsúzás-elengedés problematikáját boncolgatja. *Kovács Gábor* és *Tóth Melánia* professzionális, szuggesztív előadása mellett a Szabó Dániel nevével fémjelzett zenei feldolgozás különlegessége adja igazán a mű egyediségét. A hagyományos zenekari felállás két, népzeneitől idegen hangszer kibővítésével újszerű hangzást és végig érdekfeszítő, feszültségkeltő, drámai hangulatot eredményez.

Az est legmeggrázóbb és legdrámaibb perceit kétségkívül *Kocsis Enikő–Fitos Dezső Irgalom* című előadása alatt élhettük át. Arany János Ágnes asszony balladájának színpadi megjelenítése minden mozzanatában igényességre, precíziségre, a scenikai eszközök professzionális ismeretére és használatára vall. A magasszintű tánctechnikai tudás mellett a táncosok színészi képességei, ifj. Csoóri Sándor zenéje, a színpadi trükkök nem egyszer hátborzongató hatást eredményeztek. Ágnes asszony bűnhődése, kitzasztottsága,

rab szülessen. Számomra a leggondolatébresztőbb és a legtöbb aktualitást magában hordozó produkció a *Szegedi Táncgyűttes Disztópiája* volt. Akár a néptáncmozgalomra, akár a mindennapi életünkre, akár a történelmünkre vonatkoztatható ellentmondásosságok, diszharmóniák világa rendkívül egyszerű színpadi és koreográfiai eszközökkel tárult elénk. Viszont meg kell jegyezni, hogy ismételt megtekintéskor a darab nagymértékben veszít „élvezeti értékéből”, hiszen másodjára már nem élhetjük át a meglepő „ahaélményt”, amely palástolni tudja az előadásban rejlő pontatlanságokat, kidolgozatlanságokat.

A *Fundák házaspár* ismét két könnyen értelmezhető, zenében és mozgásanyagban is igényes, közönségarát koreográfiája került be a válogatásba.

Jászság Népi Együttes Metamorfózisában egy egyedi hangulatú kép- és mozgásvilággal találkozhattunk, amely részletekbe nyúló művészi kidolgozottsággal és érett előadásmóddal társult. Az alkotók által is kiemelt történeti sík, a Cantata Profana eszméje sokszor feledésbe merült, ilyenkor jó volt elengedi racionális szemléletünket, és egyszerűen átadni magunkat a zene hozta absztrakció színpadi megjelenítésének.

Az *Egység-kétség?* témája nem új keletű, több táncszínházi produkcióban is láthattuk a közösség-egyén, az egyediség-konformitás kérdéskörét. Viszont a néptáncincsből építkező speciális mozdul-

Szentendre Táncgyűttes, Fitos Dezső Társulat: Irgalom (részlet)

Szeged Táncgyűttes: Disztópia

vezeklése már-már naturalista módon, egyértelmű narratívában tárult elénk, pedig egy kis „balladai homály” megtartása sejtelmesebbé, elgondolkodtatóbbá varázsolta volna a produkciót.

Ágfalvi György és *Lévay Andrea* szép példát mutattak arra, hogy válogatott profi táncosok vagy a scenikai eszközök felhalmozása sem szükséges ahhoz, hogy maradandó, tartalmas kortárs da-

latoknak, a letisztult, követhető szerkesztésnek és néhány látványos csoportos mozzanatok köszönhetően mégis emlékezetes maradt a produkció.

Sánta Gergő: Visszanéztem félutamból című alkotását igazi koreográfiai bravúrnak tartom, mert épp az autentikus táncanyagban és a mögötte lévő monográfiában, illetve folklórtörténetben való

Sánta Gergő: Vissza néztem félutamból, Szeverényi Barnabás, Sánta Gergő, Fekete Bence (Magyar Nemzeti Táncgyűttes)

magasfokú elmélyülés emeli a produkciót táncszínházi dimenzióba. Ugyanaz a gondolat fogalmazódik meg bennem, mint a korábbi években az Élő Martin Archivum-sorozat láttán: megszólítva érzem a közönség legszélesebb köreit. A szintiszta autentikus táncanyag a maga lendületével, gazdagságával, igényes színpadképekbe rendezve élményt jelent a laikusoknak; a hiteles, precíz előadásmód példát mutat a szakmabelieknek; miközben a „legvájtfülűbb” néptáncosok felfedezhetik az archív felvételek „életre keltett” legapróbb részleteit, pillanatait. A nézők egyik szegmense se szenved hiányt, miközben az egészet belengi az adatközlők iránti tisztelet. És vitatkozhatunk, hogy ez most autentikus vagy táncszínházi produkció... Szerintem akármelyikbe be lehet sorolni, mindkettőben megállja helyét.

Nézőként, de szerintem alkotóként se feladatunk, hogy arra a kérdésre adjunk vagy keressünk választ, hogy mitől kortárs egy néptánc-koreográfia. Viszont amikor egy fesztiválra való kategórianevezésről, az azon való értékelésről, vagy hosszú távon: a magyar néptánc „a kor elvárásait követő” színpadi megjelenítésének sikeres útjáról van szó, akkor érzékeljük a terminológiai káosz hátulütőjét.

Manapság az amatőr táncgyűttesek (és vezetőik) nagyon nehéz helyzetben vannak: a mindennapokban idő, de legtöbbször még igény sincs arra, hogy egy elvontabb művészeti nyelvezetet használjanak. Látszik, hogy sok alkotó elmozdulna egy magasabb művészi megfogalmazás felé, viszont nem szeretnék nézőket veszíteni. Inkább nevelni akarják a közönséget, mint elrettenteni. És valóban: nagyon szűk ez a mezsgye: igazi kihívás olyan kortárs

néptánc-koreográfiát alkotni, amely élményt jelent a táncosoknak, mondanivalót nyújt a nagyérdemű bármely tagjának és amelyben az alkotó is kiélheti fantáziáját, művészi kreativitását.

A XVII. KORTÁRS NÉPTÁNC-ÖSSZEÁLLÍTÁS MŰSORA

szerkesztő: Diószegi László

Fundák Kristóf–Fundák-Kaszai Lili–Gera Gábor:

Metamorfózis, Jászság Népi Együttes

Horváth Zsófia–Szabó Dániel:

Szerelmi varázslás, Szinvavölgyi Néptáncműhely

Diószegi László: **Fénytánc**, Válaszút Táncgyűttes

Sánta Gergő: **„Visszanéztem félutamból”**,

Magyar Nemzeti Táncgyűttes táncosai: Fekete Bence, Szeverényi Barnabás, Sánta Gergő

Lévay Andrea–Ágfalvi György: **Disztópia**, Szeged Táncgyűttes

Rémi Tünde–Appelshoffer János–Szabó Dániel:

A mélységből kiáltok, Magyar Nemzeti Táncgyűttes táncosai: Kovács Gábor és Tóth Melánia

Farkas Tamás–Tapsztó Ernő: **„13”**,

Tabán Táncgyűttes és Aradi Kamaraszínház

Fundák Kristóf–Fundák-Kaszai Lili–Gera Gábor:

Egység – kétség, Angyalföldi Vadrózsa Táncgyűttes

Kocsis Enikő–Fitos Dezső–ifj. Csoóri Sándor: **Irgalom**, Fitos Dezső Társulat és a Szentendre Táncgyűttes

„HÁZHOZ MEGY” AZ EGYETEM

AZ MTE IS RÉSZT VESZ
A HAZAI MŰVÉSZETI KÉPZÉS
MEGÚJÍTÁSÁBAN

MINTEGY 2,9 MILLIÁRD FORINTOS UNIÓS TÁMOGATÁSÚ PROJEKT KERETÉBEN ÖT HAZAI MŰVÉSZETI EGYETEM MEGÚJÍTJA A HAZAI ISKOLÁK MŰVÉSZETPEDAGÓGIA MÓDSZERTANÁT ÉS ESZKÖZTÁRÁT. A MAGYAR TÁNCMŰVÉSZETI EGYETEMEN FOLYÓ MUNKÁRÓL FODORNÉ MOLNÁR MÁRTÁVAL BESZÉLGETTÜNK, AKI MUNKACSOPORTJAIVAL MÁR TÖBB MINT MÁSFÉL ÉVE DOLGOZIK A TANANYAGOK KORSZERŰSÍTÉSÉN, A TANÁROK TOVÁBBKÉPZÉSÉN.

Réfi Zsuzsa interjúja | Fotó: MTE fotóarchívum

Októberben már találkoztak a programban részt vevő iskolák vezetőivel és táncpedagógusaival, novemberben pedig a XIX. Országos Közoktatási Szakértői Konferencián tartottak előadást arról, miként lehet jobban jelen a művészeti nevelés és a táncoktatás a köznevelési intézményekben. Miért érezte úgy ez az öt intézmény, hogy össze kell fognia?

Azt látta mindenki, hogy miközben az egyetemeken dolgoznak a legjobb szakemberek, a művészetoktatás felügyeletében nem vesznek részt. Mert bár mindenütt létezik minősítés, ez nem igazán szakmai szempontok alapján történik. Ezért szerettük volna, ha az irányítás és a szakmai felügyelet az egyetemekhez kerül. Nézzünk egy konkrét példát: nem tartjuk jónak, hogy az alapfokú művészeti iskolában a táncvizsgát mondjuk egy bölcsész felügyeli. Másrészt nem teljesen adottak a tananyagok sem. Alapfokon persze leírnak valamit, de hogy abból a valóságban mit tanítanak meg, már más lapra tartozik. Ezért is léptek szövetségre az egyetemek. Kidolgoztunk – és már majdnem a munka végén tartunk – az alapfokú művészeti iskolák számára egy megújított tananyagot, amelyben megtalálható a tánc öt területe – a klasszikus balett, a modern tánc, a társastánc, a néptánc és a divattánc. Elkészült tehát az alapfokú művészetoktatáshoz szánt anyag, mi azonban azt is szeretnénk, hogy a tánc kerüljön be az általános iskolákba.

Az irányítás mellett ugyanis a pályázatnak az is lényeges eleme, hogy a képességbontakoztatással jussunk el mindenkire. Hiszen a projekt nemcsak az alap- és középfokú művészetoktatásra vonatkozik, hanem a „művészettel nevelésről” is szól. A táncsal pedig egy gyerek játszva, észrevétlenül fegyelmet tanul, elsajátítja testének használatát, miként öltözzön fel, hogyan dolgozzon partnerrel, megismeri a valóságban az átló, a kör fogalmát, egy szóval komplex személyiségfejlesztésről van szó. Az a tapasztalatum, hogy míg a mindennapos testnevelést gyakran szabotálják a gyerekek, a táncot nagyon szeretik. Hiszen nem futásról, bordásfalra mászásról szól, hanem zenére történik, és nemcsak fizikailag, hanem mentálisan is jó hatással van rájuk. Éppen ezért az a célunk – csak nem könnyű megoldani –, hogy sokfelé eljussunk ezzel a programmal. Szeretnénk mindenhová elvinni a táncot!

A Nemzeti alaptantervben most is szerepel...

Igen, de tánc- és drámaoktatásként magyartanárok közreműködésével, akiknek jó esetben drámapedagógusi végzettségük van, a tánchoz viszont nem nagyon konyítanak... S persze nagy kérdés, hogy minek a terhére legyenek a táncórák. Azt gondoljuk, hogy talán a heti ötszöri testnevelésből kettőt ki lehetne váltani. Változatosságot jelentene az órarendben, és a gyerekek is jobban

élveznék. Ezekre az órákra akár délutánonként is sor kerülhet. Ha pedig az iskolaigazgató befogadja a kezdeményezésünket, akkor ingyenes szakkört is kaphat. Ma egy családnak nagyon nem mindyegy, hogy a gyerek képzésében miért és mennyit kell fizetni.

Különösen a szegényebb területeken...

Igen, az szintén lényeges, hogy a program, amelyen most dolgozunk, Közép-Magyarországra nem vonatkozik, ez ugyanis egy szerencsésebb, gazdagabb régió. Az ország többi részén lévő intézményekbe visszük majd el a programjainkat. A projekt célja ugyanis a méltányos és minőségi oktatáshoz való egyenlő hozzáférés biztosítása, valamint a köznevelés eredményességének növelése. Kérdés persze, hogy egy-egy iskolaigazgató átad-e a testnevelés óráiból, és úgy dönt-e, hogy felvesz egy tánctanárt, akinek délután, a szakköröknél is hasznát veszi. Mindenesetre azért keményen lobbizunk. Már írtam egy tanulmányt, úgy vélem, lenne igény a táncre. Persze a szakmai ellenőrzést azért szeretnénk megtartani. Sokat dolgoztunk ezeken a terveken, és azt is leírtuk, hogy a táncoktatás miben fejleszti a gyerekeket, hogy válik hasznukra. Úgy vélem, lényeges, hogy a lelküket is felszabadítja, arról nem is beszélve, hogy a „művészettel neveléssel” a hátrányos helyzetű tehetségeknek is szintén sokat segít. Hiszen ha valamiben sikere van, akkor szívesebben vesz részt a többi órán is, legközelebb pedig már másban is eredményes lesz.

Milyen határidőkkel kell ezeket az anyagokat elkészíteniük?

Korábban már egy esztendőtt dolgoztunk a projekt alapkonceptióján, aztán hivatalosan február 15-étől kezdődött a program, s nekünk egy évünk van arra, hogy legalább egy tanári akkreditációt elfogadtassunk az oktatási hivatallal. A projektben ez az első mérföldkő. Természetesen az alapfokú művészeti képzésben a tánc mind az öt formanyelvéhez kidolgoztuk a tanári továbbképzést, valamint készült egy óvodai és egy általános iskolai program is.

Szükség is van a pedagógusokra, főképp akkor, ha azt szeretnék, hogy a testnevelés órákat is részben kiváltsák...

Táncot elvileg most is csak olyan pedagógus taníthat, akinek tánc-tanári diplomája van, a gyakorlatban viszont más a helyzet. Ezekkel a továbbképzésekkel az alapfokú művészeti iskolák oktatói sajátíthatnak el újszerű módszereket, ehhez pedig kapnak segédeszközöket, könyvet, DVD-t. Harmincórás foglalkozásokat terveztünk, az első körben ez ingyenes lenne, ami szintén lényeges. Arra is igyekszünk figyelni, hogy a tanároknak ne kelljen sokat utazniuk, két-három nap alatt végezzük az anyaggal. Az új tanterv alapján el is készítettük a tanárok továbbképzését, ám ezeket ki is kell próbálnunk. A programunkba 54 iskolát vonunk be, és 120 pedagógust képezünk ki. Az ehhez szükséges anyagok készen vannak, a segédanyagok, a könyvek, a DVD-k tavaszra születnek meg. Mindezt 2018 szeptemberétől próbálják ki az iskolák, egy éven keresztül. Utána összegzünk, hogy mi hogyan vált be, aztán az intézmények vállalják, hogy még három évig folytatják a programot.

Min múlik, hogy a Nemzeti alaptantervnek része lesz-e ez a most kidolgozott tanmenet? Jelenleg is megtalálni benne a művészeti nevelési órát, ami kicsit túl komplexnek is tűnik...

Igen, van benne zene, tánc, képzőművészet. Kicsit tartunk ettől, mert kérdés, hogy ki fogja tartani, osztályozni. Bízom benne, és tulajdonképpen terbe is van véve, hogy az öt művészeti egyetem képviselői leülnek tárgyalni Csépe Valériával, aki a NAT miniszteri biztos, hogy a köznevelés eredményességéhez a művészeti egyetemek miként tudnak hozzájárulni.

Küldenek a tervezett programhoz pedagógust?

A Magyar Táncművészeti Egyetem sok tanárt képez, és úgy vélem, ha valóban bekerülhet az órarendekbe a tánc, akkor az azonos régióhoz tartozó intézményeknek megéri, hogy közösen alkalmazzanak egy-egy szakembert.

Említette, hogy már másfél esztendeje dolgoznak ezen a Magyar Táncművészeti Egyetemen. Hogyan, kikkel folytatják a munkát?

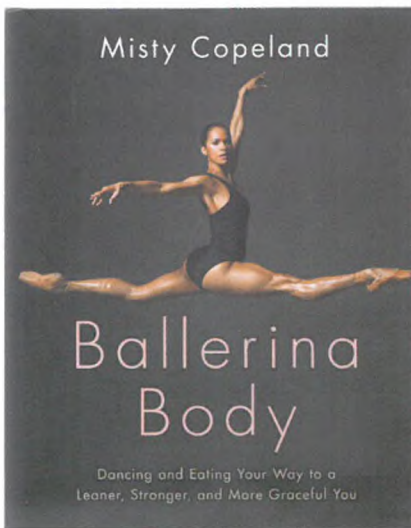
Minden tanszékről bevontam azokat a kollégákat, akik nemcsak itt tanítanak, hanem némi kitekintésük is van, a munkát pedig én koordinálom. Az alapfokú művészeti iskolák nyolcéves, komplett anyagát felülvizsgáltuk, és korszerű, sokkal eredményesebb módszereket javasoltunk. Így ezeket a gyakorlatokat mindenki meg tudja csinálni, nem kell hozzá kiválasztott, különleges gyerekek lennie. Sok olyan új metódus van, amely sokkal szórakoztatóbb és eredményesebb, mint a korábbiak. Készítettünk vadonatúj programot az óvodák számára is, hiszen a tánctanítást, az egészséges test-

képzést és képességfejlesztést már ott is el lehet kezdeni. Feladatunk az is, hogy a projektben részt vevő iskolákba programokat vigyünk, összesen 120-at. Ezek keretében mutatjuk be például, hogy mi a divattánc, a néptánc, emellett pedig táncművészeti táborokat is szervezünk. Már eddig is rendezett ilyen az iskola, de most, ebben a programban nem a pesti gyerekek vesznek majd részt, hanem a vidékiek, akik a kollégiumban laknak ebben az időszakban. Alaposan megismerik a táncokat, és a gyerekek az alapfok után nálunk is folytathatják tanulmányaikat. Emellett reményeink szerint arról is születik megállapodás, hogy a vizsgákra az egyetemről hírván tanárt, aki a kiemelkedő tehetségűeknek javasolhatja, hogy jöjjenek hozzánk.

EZER TANÁR, EZER PROGRAM ÉS NÉGYSZÁZÖTVEN INTÉZMÉNY

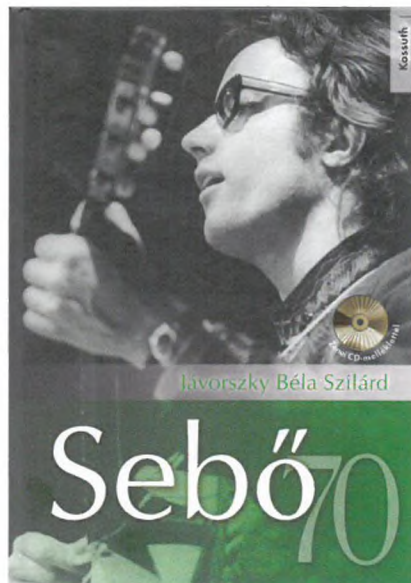
Az öt művészeti egyetem – a Magyar Képzőművészeti Egyetem, a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem, a Magyar Táncművészeti Egyetem, a Moholy-Nagy Művészeti Egyetem, valamint a Színház- és Filmművészeti Egyetem – által létrehozott konzorcium, az UNI-V-ARTS az elnyert 2,896 milliárd forintos támogatásból valóban különleges fejlesztéseket finanszíroz. A tanulók képességkibontakoztatásának elősegítése a köznevelési intézményekben címet viselő projekt elemei közé tartozik ugyanis a művészetpedagógia támogatása, a módszertani megújulás, a pedagógusok felkészítése, a köznevelési intézmények hálózatosodásának elősegítése, valamint a művészeti eszközök megújítása.

A művészeti egyetemek szaktudásának felhasználásával, illetve más művészek bevonásával dolgozzák ki az új képzési módszertanokat, a művészeti képességfejlesztő nevelési-oktatási programokat, tananyagokat, módszertani segédleteket, a tanórán kívüli programokat. A 2020. február 14-ig tartó projekt országos hatókörű: legalább 450 köznevelési intézményben próbálják ki a módszert, legalább ezer pedagógus vesz részt a képzésben és legalább ezer művészetpedagógiai munkát támogató programot bonyolítanak le. A fejlesztés eredményeit pedig legalább 300 intézmény veszi majd át.

Misty Copeland, az American Ballet Theatre első szólótáncosa nem csupán szakmai karrierje miatt áll középpontban. Csodálatosan kidolgozott izomzatú és alkatú teste, tudatosan felépített táncos pályája nyomán világszerte ismerik. A Charisse Jones közreműködésével megírt és megtervezett mostani könyve minden szempontból minőségi munka, akárcsak a szerzői életmű. Az alliteráló című fejezetek (Mind, Motion, Meals, Mentors) sorra veszik a lélek és a test összhangjához szükséges tényezőket. Így jutunk el az inspirációtól a belső béke egyensúlyáig, majd a mozgást mint életformát elősegítő és szemléltető gyakorlatsorokig. A kötet második fele komplett szakácskönyv, bizonyítja a táplálkozás egyenrangúságát a folyamatban. A kiadvány szövegét H. Leutwyler táncfotói és A. Roth ételfényképei teszik teljessé.

Misty Copeland: Ballerina Body
Dancing and Eating Your Way
to a Leaner, Stronger, and More Graceful
You. Grand Central Life&Style,
New York, 2017, 226 o.
ISBN 978-1-4555-9630-0

Ez év elején töltötte be 70. életévét az énekelt versek úttörője, a népzenei revival mozgalom egyik elindítója, Sebő Ferenc. Az énekes, gitáros, tekerőlantos dalszerző és népzenekutató sokszínű életét és szerteágazó munkásságát mutatja be a monográfia, amelyben legközelebbi alkotótársai is megszólalnak. Mint a kötet előszavában olvasható, Sebő „nem tett mást, mint egyrészt visszahelyezte a verset abba a közegbe, amelyben azelőtt is létezett, másrészt társaival plasztikusan bebizonyította, hogy az internacionalizmus és a globalizáció korában egyáltalán nem korszerűtlen bennszülött kultúrából építkezni”. A fekete-fehér fotókkal gazdagon illusztrált, szakszerű, de olvasmányos stílusban megírt monográfia CD-mellékletén Sebő Ferenc eddig publikálatlan népzenei gyűjtéseiből hallható válogatás.

Jávorszky Béla Szilárd: Sebő 70
Kossuth Kiadó,
Budapest, 2017, 144 o.
ISBN 978-963-09-8710-3

A kötet célja, hogy a magyar irodalom és a tánc szerteágazó kapcsolatrendszeréből olyan részletet ragadjon ki, amely a középiskolai tanulók és egyetemi hallgatók számára megeleveníti, közelebb hozza az irodalmi tanulmányaikból ismert folyóiratot és korát. Megmutatja, hogy a tánc történet belesimul a kultúra történetébe, fontossággal bírt, hozzátartozott az értelmiség érdeklődési köréhez. Egyszerre teszi hozzáférhetővé a 20. század első felének talán legjelentősebb folyóiratában, a Nyugatban 1908 és 1941 között megjelent táncról szóló, azzal foglalkozó cikkeket, táncesztétikai értekezéseket, az előadásokról és vendégjátékokról írt beszámolókat. Közli a folyóiratban megjelent irodalmi alkotásokat is, amelyeknek témája, ihletője a tánc. A bevezető tanulmány az összefüggéseket is megvilágítja.

A „Nyugat” és a tánc. Szöveggyűjtemény a folyóirat tánc témájú cikkeiből (1908–1941)
Szerkesztette: Major Rita és Tóvay Nagy Péter
Magyar Táncművészeti Egylet,
Budapest, 2017, 176 o.
ISBN 978-615-80297-6-6.

Táncművészet

A hazai táncágazatok művészeti és szakmai közéleti folyóirata

Alapítva: 1951

Korábbi főszerkesztők: Ortutay Zsuzsa (1951–1956),
Maácz László (1976–1990), Kaán Zsuzsa (1991–2011)

Főszerkesztő: Péli Nagy Kata

Lapigazgató: Bolvári-Takács Gábor

Olvasószerkesztő: Réfi Zsuzsanna

Arculat és tördelés: Lerch Péter–Grafoid Stúdió

Szerkesztőségi titkár: Lehotáné Fekete Annamária

Korrektúra: Baross Gábor

Tanácsadó testület:

Szakály György (elnök), Bocsik Yvette, Demcsák Ottó,
Diószegi László, Ertl Péter, Fodor Zoltán, Juhász Zsolt,
Halász Tamás, Kiss János, Mihályi Gábor, Pataki András,
Román Sándor, Solymosi Tamás, Szögi Csaba,
Tapolánszky Tamás, Török Jolán, Vincze Balázs,
Zsuráfszky Zoltán

www.tancmuveszet.hu

E számunk elkészítésében közreműködtek:

Szöveg: Braun Anna, Fodor Zsófia, Hézsó István, Kovács Péter,
Macher Szilárd, Mangi Kornélia, Marx Laura,
Neumann Ilona, Péli Nagy Kata, Sárosi Emőke, Réfi Zsuzsa,
Varga Kinga, Vincze Dániel
Fotók: Pettendi Szabó Péter

Megjelenik a Nemzeti Kulturális Alap támogatásával.

Nemzeti Kulturális Alap

Szakmai együttműködő partnerek:

Magyar Táncművészek Szövetsége,
Magyar Táncművészeti Egylet,
Martin György Néptáncszövetség,
Országos Színház-történeti Múzeum és Intézet Táncarchívuma,
Táncpedagógusok Országos Szövetsége
ISSN 0134-1421

Lapnyilvántartási szám: NMHH CE/4306-2/2014.

Kiadja a Noverre Táncművészeti Alapítvány megbízásából a Honvéd Együttes Művészeti Nonprofit Kft.

Felelős kiadó: a kft. ügyvezetője

Szerkesztőség és kiadó:
1087 Budapest, Kerepesi út 29/B. B épület, fsz. 6.

E-mail: tancmuveszet@gmail.com

Telefon: +36 30 379 6889

Megjelenik negyedévente.

Egy szám ára: 400 Ft. Előfizetési díj egy évre 1500 Ft.
Előfizethető a kiadó címén vagy a www.tancmuveszet.hu honlapon vagy átutalással a 10032000-00290555-00000031 számlaszámra, illetve elektronikus változatban a www.dimag.hu honlapon.

Nyomdai munkák: Keskeny és Társai 2001 Kft., Budapest

Címlapfotó: Pályi Zsófia - Múpa

A címlapon: Dance Theatre of Harlem
– 2017. november 24-i vendégszereplése a Múpában

LABIRINTUS

LÁNGOLÓ SZÍV

MOZART SZELET

TÁNCRAPSZÓDIA A SOPRON BALETTEL

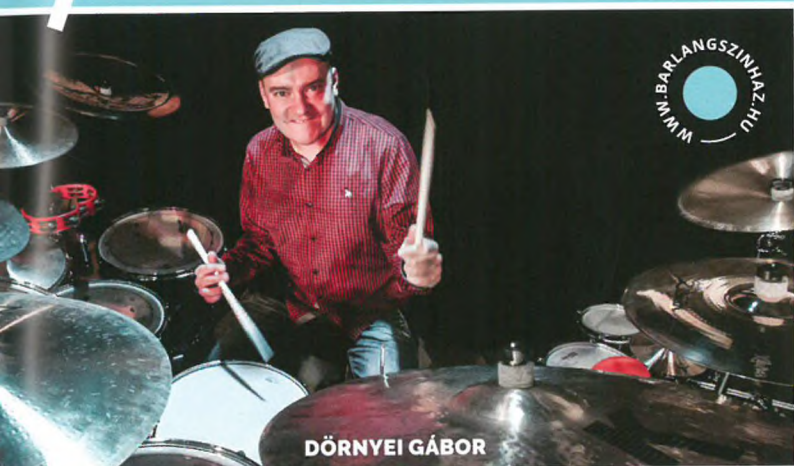
Egy este három előadás

A **SOPRON BALETT** *Táncrapszódia* címmel egy előadás keretében három produkciót mutat be. A közönség megtekintheti **ALEKSZEJ BATRAKOV** *Lángoló szív*, **DEMCSÁK OTTÓ** *Labirintus* és **ROVÓ PÉTER** *Mozart szelet* című koreográfiáját.

Három koreográfus, három stílus, a klasszikus baletttől a fúziós táncon át a kortársig.

www.soproniszinhas.hu

Online jegyvásárlás: prokultura.jegy.hu

DÖRNYEI GÁBOR

HORVÁTH KORNÉL

SOPRONDRUM — HÉT TÁNC FEST DEMCSÁK OTTÓVAL ÉS A SOPRON BALETTEL

Tánc határok nélkül Sopronban

A 2018-ban megújuló, 61. Soproni Ünnepi Hetek keretében rendezik meg a **SOPRONDRUM** jazzhetet június 11. és 17. között. A hét egyik kiemelkedő eseménye lesz június 16-án a Fertőrákosi Barlangszínház színpadán a **THUNDER DUO**, a világhírű **HORVÁTH KORNÉL** és **DÖRNYEI GÁBOR** koncertje, melyben **DEMCSÁK OTTÓ** koreográfiájával a **SOPRON BALETT** működik közre.

Hazai premier a Fertőrákosi Barlangszínházban a ritmus varázsával!

A június 18-tól 24-ig tartó HétTánc Festen minden a táncról szól a leghűségesebb városban. A nagyszabású esemény egyik csúcspontja a visegrádi országok, azaz a V4-ek első tánctalálkozója lesz. A hét művészeti vezetője **DEMCSÁK OTTÓ**, a **SOPRON BALETT** Harangozó-díjas vezetője, a legendás **GYŐRI BALETT** egyik alapítója.

Keressék a megújult Soproni Ünnepi Hetek jövő évi programjait a jazz, a komolyzene, a tánc és az igényes szórakozás jegyében!

www.barlangszinhaz.hu

www.prokultura.hu